Posamezna številka 40 vinarjev.

Štev. 137. V Ljubljani, v torek, dne 17. junija 1919. Leto XLVII.

»SLOVENEC« velja po pošti na vse strani Jugoslavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej .. K 84·—
za pol leta „ .. „ 42·—
za četrt leta „ .. „ 21·—
za en mesec „ .. „ 7·—
Za inozemstvo celoletno K 95·—

Sobotna izdaja:
Za celo leto ..... K 15·—
za inozemstvo .... „ 20·—

SLOVENEC

Inserati:
Enostolpna petitvrsta (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat . . . po K 1·20
uradni razglasi . po K 1·60
Pri naročilu nad 10 objav popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 4·—

Poslano:
Enostolpna petitvrsta K 3·—
Izhaja vsak dan izvzemši nedeljek in dan po prazniku, ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredn. telef. štv. 50, upravn. štv. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran. ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase, avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Naše delavstvo.

Nahajamo se v enem najvažnejših razdobij zgodovine naše stranke. Od njene dalekovidnosti, njenega poguma in njene načelne jasnosti v prihodnih letih bo odvisna na bistven način bodočnost slovenskega naroda. Kajti v njenem okrilju se organizirajo čezdalje večje množice kmetskega ljudstva in včerajšnje praznovanje našega organiziranega delavstva je priča in dokaz, da začenjajo segati korenine naše kulturne smeri vedno globlje v delavstvo. Vsled tega so ukrepi naše stranke za gospodarsko in kulturno življenje Slovencev odločilni. Na ramenih naše stranke leži odgovornost, ki je spričo svetovnih političnih razmer brez dvoma ogromna.

Poročila, ki prihajajo iz Francije in Italije, nas vedno bolj določno prepričujejo, da bodemo stali v kratkem času pred velikimi dogodki. Utrjujejo nas v našem nazoru, da so mirovna pogajanja v Parizu le odmor po viharju, ki se je končal in pred viharjem, ki ima priti. Ni izključeno, da bodemo stali nekega dne pred nenadnim, pretresljivim preokretom političnih razmer v Evropi. Tedaj bodo Slovenci postavljeni na najdaljnejšo, najnevarnejšo točko našega ozemlja, vrženi v sredino socialnih valov, ki se s podmolklimi glasovi naznanjajo.

Pred našo stranko se bo vzdignila zgodovinska naloga, zbrati in organizirati v obrambo našega socialnega obstanka slovensko ljudstvo. Kmetske zveze so bile ustanovljene iz strokovnih in stanovskih potrebo našega kmeta kakor tudi — s tega daljšega vidika — v obrambo njegovega obstoja. Delo se z energijo in odločnostjo brzo nadaljuje in v nedolgem času bo kmetski stan organiziran, pripravljen in oborožen. V trenutku, ko bo to delo dokončano, se bo odvalila velika skrb od našega srca. Čim krepkejše, enotnejše bodo kmetske vrste, tem veseleje bodemo smeli zreti v to, kar prihaja po kratkovidnosti Pariza. Tu leži vzrok, da obžalujemo in pobijamo vse poskuse, ki drobijo moč in enotnost kmetske organizacije.

V našem organizmu so zapopadeni še drugi stanovi. Organizacija kršč. delavskega proletarijata je bila prvo delo in prvi čin, s katerim je stopil naš pokret pred javnost, bila je izhodišče vsega velikopoteznega socialnega delovanja dr. Kreka. Delavstvu je posvetil svoje najboljše znanstveno delo, njemu je dal svojo moč in svojo najglobljo skrb. Zavedal se je, da je ta stan po svoji inteligenci za organizacijo izredno sposoben, po posebnosti svojega položaja napadalen in zelo agilen, da je zato njegova naloga, biti steber in kvas krščanskega pokreta. Delavec naj bi po svojem radikalizmu bil čuvaj in porok, da ostane naše gibanje sveže in vsekdar živo. Zato smo pred seboj in pred dogodki, ki se bližajo dolžni, da izdelamo organizacijo našega delavstva do dovršenosti, da mu žrtvujemo več časa in mnogo resnega premišljevanja. Veljava in rastoča pomembnost tega stanu nas pozivlja k temu koraku.

Ne želimo, da bi se pri nas, kakor v drugih državah, pojavili obupni socialni in razredni boji, ki bi sile našega gospodarstva celoma zmedle in vrgle v kaos. Načelo demokracije, katero zahteva brezpogojno enakopravnost vseh stanov, je za nas neprekršljivo. Nočemo nadvladja in nasilja ene skupine nad drugimi, temveč enakost. Naše delavstvo, ki je dvignilo to načelo na svoje prapore, je danes v boju za svobodo svojega prepričanja. Socialna demokracija je pograbila za teror in skuša širiti svoje ideje mesto z besedo s klofutami. Zdelo se ji je primerno, da demokratične načine in oblike političnega boja zavrže in opljuje tako to, kar ji je bilo doslej sveto. Teror moramo v interesu delavstva, v interesu naše politične kulture, v interesu mirnega razvoja naših socialnih razmer v prihodnosti zdrobiti.

Delavski dan.

V nedeljo so k proslavi 25letnega jubileja organizacije slovenskega krščanskega socialnega delavstva prihiteli tisoči. Bilo je 7.000 udeležnikov, zastopniki delavstva iz vseh krajev naše domovine, prijatelji našega delavstva, kakor tudi bratje Hrvati, zastopniki hrvatskega krščansko socialnega delavstva pod vodstvom svojega predsednika g. Zatluke. Posebno v velikem številu je došlo naše delavstvo z Jesenic in iz Tržiča, odkoder so prišle tovarišice v pestrih narodnih nošah. Služba božja na Šmarni gori se je istočasno vršila na prostem in v cerkvi. Zunaj je med sveto mašo svirala jeseniška delavska godba, v cerkvi pa, kjer je bila slovesna služba božja, je pela pevska zveza »Ljubljana«.

Po maši je bila pred cerkvijo velika skupščina, ki jo je otvoril in vodil

MINISTER ZA SOCIALNO POLITIKO
Jožef Gostinčar,

z nastopnimi besedami:

Dragi prijatelji! Pred 25 leti je bila tukaj zbrana majhna četa ljudi, ki so si s težkim delom služili vsakdanji kruh. Prišli so na Šmarno goro, poklonit se Kraljici revežev. Tedaj se ni nikomur sanjalo, da bo ta pot imela take uspehe, kakor so se rodili. Tedaj se je položil temelj organizaciji jugoslovanskega delavstva, kakor tudi temelj organizaciji celokupnega naroda jugoslovanskega. 25 let je sicer kratka doba. Toda teh 25 let, polnih dela, kaže pri nas sledove uspehov, kakršnih ne more morda pokazati kak drugi narod. Zaradi tega slavi danes delo svoj slovesni dan. Pred 25 leti ni bilo skoro nobenega znaka, da bi se ljudstvo zavedalo, da je le v edinosti in organizaciji res moč ljudstva. Šele potem, ko se je organiziral delavec tu sem, je zmagalo to prepričanje. 25 let ni bila doba zaspanosti in spomina, bila je to doba najintenzivnejšega dela v našem narodu. Slovenski delavci smo že tedaj mislili na Hrvatsko in že tedaj mislili zanesti idejo skupne organizacije v vse jugoslovanske zemlje. Danes imamo med seboj brate Hrvate, ki so se pričeli organizirati v naši edinstveni organizaciji Jugoslovanski Strokovni Zvezi, ki je hčerka — otrok velike ideje, kakoršno nam je vžgal naš veliki dr. Krek. (Burni slava-klici.)

Z ustanovitvijo Katoliškega delavskega društva se je pričela doba dela za naše delavstvo. Tedaj je bilo delavstvo še nezavedno in ni imelo nobenega pojma o organizaciji, kulturi in napredku. Šele potem ko smo na Šmarni gori molili za blagor delavstva, ko je dr. Krek prvikrat daroval mašo za delavski stan, se je pričelo intenzivno delo ter se je zboljšal delavcu gospodarski položaj; delavec je dosegel veljavo tudi med drugimi stanovi. Iz tega prvega semena nam je vzkalila celotna organizacija in posredno iz tega nam je zasijala svoboda naše lastne države. Dobili smo svojo državo, od katere pričakujemo sedaj, ko se razmere urede, da bomo v njej lahko živeli složni troimeni bratje, v ljubezni ter edinosti, in da bomo lahko dvignili naš narod na višek kulture.

Prihajam iz Belgrada in prinašam pozdrave dr. Korošca. (Klici: Živjo Korošec!) Rad bi bil med nami, toda službena dolžnost ga veže, da ne more priti. Tudi drugi naši zastopniki v narodnem predstavništvu so mi sporočili svoje prisrčne pozdrave, ki vam jih prinašam v imenu Jugoslovanskega kluba. (Klici: Živijo Jugoslovanski klub!)

Kdor ni videl krivic in drugih njenih posledic, je moral biti slep. Odgovorni za to vojsko ne moremo biti, ker je nismo hoteli. Pravim pa, da ni nobenega drugega sredstva, da se upostavijo zopet normalne, pravilne razmere, kakor delo. Na delu sloni vse. Mi kot zastopniki delavca moramo storiti vse, da se bo vsakdo te svoje naloge zavedal, ker le z delom moremo pomagati sebi in državi. Ne revoltiranje, naš posel je pošteno delo, za katero naj vsakdo dobi to, česar za življenje potrebuje. Povdarjam ob tej slovesni priliki, da je ravno delo tista sila, ki more rešiti vesoljni svet. Zaradi tega pa mora tisti, ki delo vrši, imeti tudi prava in sredstva, da more vršiti svoj poklic. Delavec je zaradi tega, ker ustvarja, več vreden kakor vsak aristokrat, kajti delavec ustvarja blagostanje narodom celega sveta, in je zahteva popolne enakopravnosti zaradi tega popolnoma utemeljena. V znamenju, da branimo proti vsakomur čast dela, telesnega in duševnega, produktivnega dela, bodite najprisrčnejše pozdravljeni. Danes nas je na tisoče. Ako vsakdo stori svojo dolžnost, potem se nam ni treba bati nikogar. Nočemo sovraštva, proč z njim! Delajmo z ljubeznijo in bomo zmagovali. Sovraštvo pa rodi prokletstvo. In če je tudi kdo naš nasprotnik, ne nastopimo proti njemu sovražno. To bodi naša taktika v bodočnosti in ako se bomo po njej ravnali, bomo prišli naprej! (Odobravanje.)

Pozdrav predsedstva V. L. S.!

Nato je podpredsednik V. L. S., prof. Bog. Remec, pozdravil skupščino z nastopnimi besedami:

Delavski narod! V imenu V. L. S., ki se širi ne samo po Sloveniji, ki dobiva tal tudi na Hrvatskem, v Bosni in Dalmaciji, ki bo gotovo dobila pristaše tudi v Srbiji, v imenu velike V. L. S., ki bo imela kmalu za ves troimenski narod eno samo skupno ime — Ljudska stranka, v imenu te stranke, Tebe, delavsko ljudstvo najiskrenejše pozdravljam! Sporočilo prerano umrlega dr. Kreka imamo in po njegovem navodilu delamo, če združimo v V. L. S. vse

LISTEK.

V monastiru Rakovici.

Srbija je štela l. 1903 54 samostanov v katerih je bilo takrat 113 menihov (t. j. povprečno 2 meniha na en samostan); pred početkom svetovne vojne je število menihov padlo na 70. Samostanska šola se je nahajala v monastiru Rakovici. (Glej Grivec, »Pravoslavje«, str. 93..) Ta samostan je od Belgrada oddaljen dve uri. Če je udariš v nedeljo zjutraj po cesti preko Topčidera ob železniški progi proti jugu, boš dospel do prvih hiš sela Kneževca. Tam zaviješ na levo in zagledaš kmalu v ozki dolinici na idilično lepem kraju samostansko zidovje s cerkvenima stolpoma. Skozi vrata, ki so menda po dnevu vedno odprta, prideš na široko dvorišče, v čigar sredini se nahaja lična cerkvica. Vredna je, da si jo ogledaš natančneje.

Na desni strani vhoda je vzidana marmornata plošča, na kateri so vklesana imena vojakov iz župnije Kneževca, ki so padli za svobodo domovine v letih 1912 in 1913. (Svoj čas se je sprožila misel, da se bo storilo kaj podobnega tudi v naših farnih in podružniških cerkvah. Ali sedaj na to kdo misli?) Napis pove, da naj bo spomenik izraz hvaležnosti in bodrilo za potomce. Na drugi strani vhoda, a že ob severnem zidu, je spominska plošča »zmaju od Avale« (Avala je najvišji hrib v belgrajski okolici, kaki 2 do 3 ure od Rakovice) Vasi Čarapiću, ki je padel, kakor ti pove napis, pred zoro dne 30. novembra 1806 ob zavzetju Belgrada po Turkih. Spomenik mu je dal postaviti sedanji kralj Petar. Spominska plošča nosi nekak križ: meč in pištola se križata. Če bereš zgodovino srbskega naroda, najdeš ime Čarapićevo med junaki, ki so vodili narod ob takozvanem »prvem ustanku« pod vrhovnim vodstvom Kara-Gjorgja.

Vstopiš v cerkev in vidiš na desni strani spominsko ploščo in grob mnogih članov rodbine Obrenovičev, na levi strani pa spominsko ploščo in relief generala Milivoja Blaznavca, predsednika ministrskega sveta, ki je umrl 24. marca 1873. Samostanski dijakon — poleg enega redovnika edini menih v samostanu — ki je opazil prihod tujcev in jih prišel povabit na črno kavo, je pripovedoval o tem generalu zgodbo, ki je ta ali oni bralec gotovo ne bo verjel in se morebiti celo spomnil, da je kaj podobnega že bral o kakem drugem vladarju; a ponovim jo kljub temu, najsi bo tudi le tipična iznajdba ljudske fantazije. Ta general je baje povabil 24. marca 1873 kralja Milana na večerjo. Na mizi sta stali dve čaši vina: ena — zastrupljena — za kralja, ena za generala. Ko general napije kralju, zahteva kralj, da — menjata čaši, ker je bil o generalovi nakani obveščen. General je storil, čemur se ni mogel lahko izogniti. Ker se je tako sam kaznoval, so ga pokopali z vsemi stanu primernimi častmi.

Po cerkvi je bilo vse nastlano z zelenjem — bil je baš binkoštni ponedeljek — in ob stenah so stale lipove veje. Živo me je spomnilo to na običaj v nekaterih krajih Slovenije, da se ob Duhovem okrase okna z lipovimi vejicami. Bolj tuje se mi je zdelo nekaj drugega, kar sem bil dan poprej videl v pravoslavni cerkvi v Belgradu. Verniki so namreč med mašo pletli iz tega zelenja vence, to se pravi, ne med mašo, ampak samo ob času, ko je duhovnik molil gotove molitve. Ta venec nesejo ljudje domov in ga obesijo v sobi, kjer visi celo leto do prihodnjih Binkošti. Vprašal sem znanca v Belgradu, kaj to pomeni, ali on se je opravičil, češ, da je že davno, odkar se je on učil v šoli o pomenu in postanku tega običaja.

Pred cerkvijo nas je že pričakoval predstojnik samostana — ne vem, kak naslov nosi. Bil je izredno ljubezniv mož brez najmanjše zapetosti proti Slovencem. Obratno! Izrazil je željo, da pride čimpreje v Ljubljano; Slovence že pozna deloma osebno, deloma po pripovedovanju vojakov iz okolice. Pri njem je že bil na obisku minister dr. Korošec; kaludjer (menih) ni mogel prehvaliti, kako draga mu je bila družba ljubeznivega in zabavnega podpredsednika ministrskega sveta. Pripovedoval je, da so bili vojaki iz okolice samostana v zadnjih mesecih v Ljubljani, Vprašal jih je, kakšni so Slovenci, in dobil odgovor, da so se srbski vojaki počutili med njimi kar najbolje, prav med brati.

Preden nas je odpeljal v svojo sobo, nas je še opozoril na spomenik 16 Srbov, padlih leta 1914 ob priliki hudih bojev z Madžari v neposredni bližini samostana, v katerih je bil samostan hudo poškodovan po krogljah. Spomenik je bil naslonjen na cerkveni zid. Kje pa je grob? Nikdo ne ve! Vojaki so bili pokopani na samostanskem dvorišču, a Madžari so jih odkopali in odnesli neznano kam; tako je pripovedoval predstojnik samostana. Sorodniki padlih so postavili spomenik in ga pustili ob cerkvenem zidu, dokler se ne najde novi grob. To bo sicer težko, ker je pokopanih v okolici mnogo Madžarov.

Samostan je bil med vojno oropan popolnoma. Predstojnik je bil interniran na Ogrskem, dijakon se je pa nahajal na Krfu. Avstrijci so pa med tem izsekavali krasne samostanske gozdove; menda so pomagali tudi domačini, ker je bil samostan brez gospodarja. Tako se je napravilo škode za kake milijone — pozabil sem vprašati, ali kron ali dinarjev. Samostan ima namreč 588 ha zemlje.

Ob slovesu smo se seznanili še s pravoslavnim župnikom iz Kneževca. Bil je v politiki silno dobro orijentiran. Zanimal se je podrobno za vsa vprašanja določitve meje, izražal svoje veselje nad tem, da so naši zavzeli Celovec (kar čudno se mi je zdelo, da je to vedel, ker so vest prinesli belgrajski časopisi šele poprejšnji dan), ter končal s prepričanjem, da Italijani delajo neumnosti, ker nam vzamejo našo Goriško s Trstom in Istro, ker »mi nismo ostali še nikomur nič dolžni in tudi Italijanom ne bomo! Treba je samo, da se odmorimo!« Zelo je obžaloval laško nespamet, ki nam ne bo dovoljevala stoletnega miru, ki ga tako potrebujemo. »A glavno je ipak, da smo se ujedinili! Treba, da se dobro upoznajemo med seboj.«

—::—

produktivne stanove. Ne samo kmet, ne samo delavec, ne samo obrtnik, ampak vsi skupaj imamo enake pravice do življenja. V njej imajo mesta delavski, kmetski in drugi produktivni stanovi, ki ustvarjajo s svojim delom bogastvo vsega naroda. Ona ni kakor druge stranke, ki se postavljajo samo na razredno stališče. V. L. S. ne pozna tega stališča, kajti, ko bi se to stališče uveljavilo, bi en stan drugega ubil. To je bilo kdaj poprej, ko so kapitalisti živeli na račun delavca. Naša družina pa mora biti ozko sklenjena, strnjena kakor prava družina, v kateri pomaga brat bratu, sestra sestri. Zato je potrebno, da vsi stanovi sodelujejo na podlagi krščanske pravičnosti. To podlago pozna V. L. S. Pozdravljam vas na tej podlagi in se vam zahvaljujem za mnogobrojno udeležbo. V. L. S. se je in se bo potegnila vedno za vsak stan, potegnila pa se bo v prvi vrsti za tistega, ki je najbolj teptan, za vsakega, da bo lahko živel življenje, vredno svojega dela. Bodite pozdravljeni! Nebo naj blagoslovi vaše umsko in ročno delo! (Burno odobravanje.)

Pozdrav hrvatskih akademikov.

V imenu hrvatskih akademikov je pozdravil skupščino g. Tepež:

25 letnico praznujemo. Morda se čudite delavci, ker vidite tu tudi zastopnike jugoslovanskega dijaštva, toda vedite, da mislimo in delamo z vami. Mi vemo, ker smo iz ljudstva, da imamo dolžnost, delati za ljudstvo. In le narod, ki bo imel dober naraščaj, bo prospeval. Ko smo se včeraj poklonili dr. Kreku na njegovem grobu, smo se poklonili tudi onemu, ki je pred 25. leti pomagal ustanoviti dijaško društvo »Danica«. Dr. Krek je bil vaš in naš učitelj. Ko smo šli sem, smo sprejeli nalogo, da vas pozdravimo v imenu jugoslovanskega dijaštva, kar storim ob tej priliki. (Odobravanje.)

Zastopnik hrvatskega delavstva

g. Zatluka: Slovenci, bratje in sestre! Došli smo med vas hrvatski delavci, da skupno z vami proslavimo pomembno obletnico, ki ni samo vaša, ampak tudi naša. Mi smo sklenili bratstvo, ker ni med nami vezi samo po krvi, ampak tudi po srcu. Med nami ni mej in ni nobene zapreke, da bi se ne mogli še tesnejše združiti za skupno delo v blagor našega ljudstva. Prihajamo mi, hrvatski delavci med vas, da čestitamo vsemu slovenskemu ljudstvu, ki se je stoletja borilo proti sovražnemu tujemu zmaju in mu končno odbilo glavo. Toda tudi sedanji trenutek je strašen. Na vseh straneh imamo sovražnike, Italijana, Nemca, Mažara, Bolgara, Turka. Za nas ni nikdo kot naš Bog in naša poštenost. Treba je zato še bolj strniti naše moči, da bomo našli v vzajemnosti čim večjo oporo za skupno delo. Zato kliče vsem: Slovenec in Hrvat za vedno brat in brat! (Burno odobravanje in živijo-klici Hrvatom.)

Min. Gostinčar se je zahvalil predgovorniku za pozdrav ter poudarjal, da smo se mi Slovenci vedno čutili s Hrvati kot bratje, vedno kot en narod. (Viharno pritrjevanje.)

V imenu S. K. S. Z.

je pozdravil skupščino prof. Mazovec in nadaljeval: Naše stališče je pravičnost. In prava pravičnost vlada le v krščanstvu, ki ščiti tudi zatiranega majhnega človeka. Krščanski je tisti, ki vidi tudi v revežu svojega brata in ne samo v bogatašu. Proti jugoslovanski socialni demokraciji hočemo ustvariti svoj internacijonalizem, internacijonalizem krščanske solidarnosti. Naše geslo so besede Onega, ki je rekel: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Zato se tudi mi Slovenci, ki smo velik del prišli pod tuji jarem, ne vdamo, najmanj pa onemu narodu, kjer je kultura tako malo razvita, da še čitati ne znajo. Branili se bomo do zadnje sile in v znamenju dela in kulture bomo zmagali. (Burno odobravanje.)

V imenu katoliškega akademičnega starešinstva

je pozdravil skupščino dr. Mirko Božič: Akademični izobraženec in delavec se ne smatrata za tujca in si tudi že davno več nista tuja. Združujejo ju skupni interesi. Nimamo bogastva, nimamo razkošja, samo moč našega duha in dela. To je ono, s čimur si akademik in delavec služita kruh. Naj bi ne bilo zborovanja, na katerem se mi ne bi mogli počutiti domače, kakor se mora tudi delavec počutiti pri nas domačega kot v skupni rodbini. Ob nogah dr. Kreka smo skupno sedeli, in danes vidimo, do so bili njegovi nauki in sodbe prerokbe. V znamenju dela, ob spominu na onega, ki nas je učil, pojdimo roko v roki vsi delavski stanovi in umolknile bodo vse temne sile. (Burno odobravanje.)

Urednik Kremžar

je nato govoril o socialnih silah, ki danes gibljejo svet in človeško družbo. Edina rešilna misel iz preteče katastrofe človeštva je misel krščanske pravičnosti in solidarnosti.

Predsednik minister Gostinčar:

Besede predgovornikove nam segajo globoko v srce. To je za nas evangelij, in vsakdo naj bi po teh načelih delal in se ravnal.

V imenu »Svete vojske«

je pozdravil zborovanje g. Stabej: Dobro pa je, da ne pozabimo danes tudi na ono idejo, ki jo je dr. Krek tudi propagiral, idejo treznosti. Pozdravljam vas v imenu »Svete vojske«, ki dela tudi za zboljšanje delavskih razmer. Kdo hujše pogublja delavski stan kakor ravno alkoholizem. »Sveta vojska« se ravno z bojem proti alkoholizmu bori tudi za zboljšanje gmotnega stanja delavstva. Zato se hočemo boriti roko v roki.

V imenu

Jugoslovanske kmetske zveze

je pozdravil zborovanje njen odbornik, župan **Karpe** iz Most: Kmet in delavec morata ostati edina. Saj smo vsi kmetski sinovi in vsi delamo. Pozdravljam v imenu kmetskega stanu vse zborovalce. Skupno hočemo korakati in tudi skupno hočemo zmagati. (Odobravanje.)

Predsednik, minister Gostinčar: Morda je nastop predgovornika eden najlepših, ker nam najjasnejše dokazuje solidarnost vseh naših delavskih stanov. Dal Bog, da bi se to edinstvo še bolj utrdilo. Treba je, da skupno korakamo in da drug drugemu pomagamo. (Odobravanje.)

Zastopnik

»Slomškove zveze«

nadučitelj Štrukelj :Kjer je slovensko ljudstvo zbrano, tam mora biti tudi učitelj. Krščanska organizacija delavstva slavi danes 25 letnico svojega obstanka po zaslugi pokojnega dr. Kreka. Tudi učiteljstvo se je organiziralo. Viharne čase ste preživeli obe naši organizaciji, toda seme, ki ga je zasejal dr. Krek, je vzklilo. Doživeli bomo nove viharje, a tudi ti bodo prešli, odnesli bodo morebiti ljuliko, a zrno bo ostalo in zlata pšenica. V tem prepričanju pozdravljam zborovanje. (Odobravanje.;

Proti krivičnemu miru.

Nato je urednik g .Besednjak utemeljeval resolucijo proti krivičnemu miru, ki slove:

Jugoslov. kršč .proletariat, združen na velikem delavskem taboru na Šmarni gori pri Ljubljani: povzdiguje svoj glas proti nasilju, ki ga misli naložiti Pariz malim narodom. Z zaničevanjem protestira proti miru, ki ga združeni kapitalizem entente narekuje slovenskemu narodu. Mir, ki razdeljuje najmanjši narod Evrope med 5 držav, je posmeh pravice in samoodločbe narodov. Naše organizirano delavstvo ne bo imperijalističnih spletkarij, ki jih zavejo pariški mir, nikdar pripoznalo in odreka onim štirim možem v Parizu vsako pravico, odločevati o usodi in bodočnosti našega ljudstva.

Resolucija je bila soglasno med viharnim odobravanjem sprejeta.

Za tem je

zastopnik obmejnih štajerskih delavcev

tov. Krepek iz Maribora v lepem govoru pozdravil delavsko slovesnost. Končal je z zagotovilom, da je krščanski proletarijat tudi na Štajerskem, posebno v Mariboru dobro organiziran ter pripravljen vse storiti za zmago idej, ki jih je učil rajni oče dr. Krek. (Odobravanje.)

Sklep zborovanja.

Predsednik, minister Gostinčar: Ker je lista govornikov izčrpana, se zahvaljujem vsem, ki so se udeležili današnje proslave. Hvtla vsem govornikom, ki so pojasnili naše stališče. Pred nami je velika cesta, ki pelje v svet, v našo bodočnost. Pojdimo po njej vzajemni, da nas ne bo mogla nobena sila razdejati. Morda nam bo treba še veliko pretrpeti, toda poslužiti se moramo vseh možnosti, da bomo dosegli svoj cilj.

Nato se je skupščina zaključila.

Delavski tabor popoldne.

Popoldne je bil pod Šmarno goro pri Žibertu občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze, na prostem pa je bil velik ljudski tabor, na katerem so se vrstili govori, med katerimi je v presledkih pridno igrala jeseniška delavska godba, in so peli številni delavski pevski zbori. Slavnostni prostor je bil bogato okrašen z zastavami, med ženskim svetom je prevladovala narodna noša.

Pod večer je posetil delavsko slavlje tudi finančni minister dr. Momčilo **Ninčič** v družbi več belgrajskih gospodov in več srbskih in hrvatskih častnikov.

Dr. Jos. C. Oblak.

Slovenski Rož.

Tam zadaj za veličastno vzkipevajočo stavbo ostro v obzorje risanih Karavank, za tisto mogočno falango raznolikih gorskih vrhov in grebenov, ki zapirajo obzorje na severni meji kranjske dežele, se širi široka dolina okoli bregov rjavopene Drave, tako ljubko in tako sanjavo razprostrta pod nogami razrjtih karavanskih orjakov, katerih vsak ima svojo markantno obliko, svojo krepko individualnost, kakor jo kažejo edino še tirolski Dolomiti. Kakor zelena preproga leži tu pod sivimi stenami in vrhovi, ljubko obrobljena na gornjem severnem koncu od prijaznega, porastlega sred gorja, ki jo loči od enega najslavenjših in najlepših jezer na svetu.

Rožna dolina! Tako se nam kažeš, kadar stojimo in strmimo na kateremkoli izmed karavanskih vrhov od mogočnega Stola pa do veličastne Jepe, in kdor te je zrl iz Golice v tvojem jutranjem ali večernem času, ne zabi te nikdar. Nekaj neizrazno milega leži v tej nežni pokrajini, ki se razgrinja k nogam kraljice Karavank v tem najlepšem delu celega Roža, sega skoro gori do Beljaka in doli do podnožja sivega Obirja. Središč cele harmonične divno zaokrožene slike Rožne doline tvori ta bolj ravnici nego dolini podobni del gornjega Roža s svojimi belečimi se seli in bleščečimi se stolpi cerkvic na obeh straneh v mogočnih ovinkih se vijočega širokega srebrnega traka veličastne Drave... Nekaj veselega leži v pokrajinskem značaju celega gorenjega Roža, čigar lepoto poveličuje na eni strani tista lepa terasa, v katero je vkovan svetlozeleni smaragd Blaškega jezera izredne miline v očigled krasni aristokratski podobi najlepše Karavanke — rdečkaste Jepe, na drugi strani pa za onim sredogorjem skrivnostnega vrbskega jezera temno oko, mirno čuječe med idiličnimi griči... Slika najpopolnejše lepote, kateri ni para in kateri nima pridejati ničesar noben umetnik — kajti to je veličasten prirodni prizor, ki ti ga ne more pričarati pred tvoje oči noben umetnik! Ta del gornjega Roža pa je tudi glavni kras cele koroške dežele razun onega gorskega kota okoli Vel. Kleka, ki edini na Koroškem tekmuje po svoji lepoti, dasi v drugem žanru s to krajino... Prsi se nam širijo in veselja nam igra srce, kadar te zremo doli s Karavank, pri zavesti, da si še naš, zopet naš, da si še naša najlepša in najdražja posest, ti naš prekrasni slovenski Rož!

Lepo zaokrožena eclota je ves izključno slovenski Rož, segajoč od Beljaka, oziroma Skočidola ob Dravi doli do soteske, v katero segajo zadnji odrastki Obirjevi, iz katere stopa Drava zopet v širšo dolino, sprejemši v svoje naročje bistro svojo sestrico Belo, da hitita združeni v Podjunsko dolino, v Spodnji Korotan in njega prijazno sredogorje...

Ni pravzaprav prave meje med Spod. in Gor. Rožem, vendar ju ljudstvo strogo loči; pa tudi pokrajinski značaj je različen. Dočim je Gor. Rož simbol radosti, ima na sebi Spod. Rož nekaj otožnega, zlasti pa v onem delu od Borovelj doli pa do Mohlic, kjer se vije Drava med nizkimi bregovi, porastenimi z divjo neprodirno hosto, v malo obljudeni dolini, tu in tam skozi grozovite grape hudournikov in razdrapane drče divjekrasna, samotna gorska skupina Košute s svojim izrezljanim, ostro nazobčanim hrbtom, zaključuje jo pa krasni veličastni Obir, ki straži naš Rož na skrajnem spodnjem koncu, pozdravljajoč na drugo stran že naše Podjunce... Tudi Sp. Rož ima svoje skrite naravne krasote, prekaša ga pa po mojem mnenju Gornji s svojo ljubkostjo in pestrostjo, — pred vsem pa ta sveže zelena odprta pokrajina pod višavami Golice in njenih sosedov, nežna kot deviški cvet lilijin in bujnokrasna kakor roža... Rožna dolina! Po lepoti soditi bi mislili, da prihaja res tvoje ime od rože, v resnici bi jo radi svoje krasote zaslužila. Nemci so jo menda res primerjali z lepoto rožnega cveta, ko so prestavili slovensko ime Rož v »Rosental«. Toda prvi naselniki, poljedelci Slovenci so našli tod hosto, grmičevje — (neki strokovnjak izvaja ime Rož od starosl. roždje = grmičevje, ki so je izstrebili Slovenci, — krajevna imena Trebnje (trebljenje), Kopanje, Rovte, od nemškega roden) — kakor se še zdaj nahaja v spodnjem delu Spodnjega Roža, — oni so to dolino šele izpremenili v rožno lepo, kakoršno so potem našli Nemci.

In zopet ste naše nemškutarske Borovlje s slovensko govorečimi prebivalci, središče Spodnjega Roža, nad katerim kraljuje starodavni humperški grad vrhu brega nad Dravo ter pregleda cel Rož doli do odrastkov gorostanega zidu Velikega Ojsterca (Obirja) in proti Gorenjemu Rožu, v čegar ozadju stoji kakor velika kulisa — častiti otec sivi Dobrač, na videz čisto osamljen. Vse okoli pa nas pozdravljajo vsi znameniti vrhovi, med vsemi pa najlepši, najimpozantnejši — prelepa Jepa, ki se ogleduje v enem najmilejših in najsvitlejših jezer koroških... In pred našimi očmi se vrstijo v pestri dolini vse te bele vasi: Svetna vas, Kaplja ob Dravi, Bistrica v Rožu, Sveče, Podgorje (Maria Elend), Podsinja vas in tako dalje — čarobna slika ene najlepših jugoslovanskih pokrajin. Oko se nam ustavi na veselem miljeju Gorenjega Roža in naš pogled se noče ločiti od one ponosne narodne trdnjave, ki nas je navdajala vedno s ponosom in zanosom v najbridkejših urah našega narodnega trpljenja, — Št. Jakoba v Gorenjem Rožu! Pozdravljen mi!

Trudno nam postane oko ob tej krasoti, kadar jo zremo z vedrih višav naših Karavank, polno nam je srce, omamljena nam je duša... Preveč za enkrat: kakor da nismo kos, sprejeti toliko lepote v svojo dušo... Vse to pa je zopet naše, čisto naše, — ta najlepši, najdražji kos slovenske, jugoslovanske domovine, in s pesnikom neodrešene domovine goriške ji kličemo blagoslov z neba:

Ti osrečiti jo hoti,
dneva ji pripelji žar!

(Gregorčič.)

Kako se godi našim internirancem na Koroškem.

Odboru koroških beguncev v Ljubljani je dospelo naslednje pismo: Podpisani interniranci in sicer: Ferjančič Viktor, trgovec iz Celovca, Gabriel Miha, mizar in gostilničar v Št. Janžu, Svetna vas, Pasarič Martin, trgovec v Bistrici v Rožu, dr. Pirnat Ferdinand, odvetn. konc. v Celovcu, Paul Janko, posestnikov sin, Dolinčiče Rožek, Renko Jožef, trgovec, Borovlje, dr. Rožič Valentin, Celovec, Schaller Janko, posestnikov sin, Logaves, Schleicher Miha, posestnik, Logaves, Vošpernik Matija, župan, Vermberg, Tauer Konrad žel. uslužb. Podgrad-Sinčaves, Cenc Miha, posestnikov sin, Št. Jakob v Rožu, Arnejc Fani, uslužbenka, Celovec, Moh. družba, Arnejc Kati, gospodinja, Žrelec, Schaffer Adela, gospodinja pri grofu Goessu, Žrelec. Prosimo, da nujno intervenira in da se nas takoj spusti domov iz sedanjega interniranja v baraki pri Trebesingu na Zg. Koroškem. Razven Konrada Tauerja, ki sem bil zaprt šele 20. maja t. l. smo vsi drugi že 7. teden zaprti in stokamo lačni po oprostitvi. Vse pritožbe na Deželno koroško vlado niso pomagale do sedaj nič, — nasprotno: naše stanje se je poslabšalo od dne do dne. Prvotno smo bili zaprti v garnizijskem zaporu v Celovcu, od koder so nas dne 3. majnika opoldne po javnih ulicah povsod psovane opljuvane in kamnjane eskortirali na kolodvor in od tam v Špital, kjer so morali nekateri spati na golih tleh in prisiljeni si plačati hrano sami. En del je bil že 2 dni prej odgnan v Millstadt. Dne 6. maja so nas iz Spitala gnali v Litzelhof, kamor smo prišli tudi tisti iz Millstadta dne 7. maja in nas je bilo v Litzelhofu vseh skupaj 216, nagnanih v 4 sobe, kjer smo dobili le nekaj slame kot ležišče. Prehrana slaba: prve dni zjutraj in zvečer barvano vodo, imenovano kava, opoldne pol krožnika ričeta in 2 do 3 koščke smrdljivega konjskega mesa. Prve dni nič kruha, pozneje na dan približno en četrt kilograma, ki pa je često po več dni izostal.

Je že bilo v Litzelhofu strogo in slabo, je bilo tam še saj proti temu, kar smo našli v baraki pri Trabesingu, kamor so nas zgoraj navedene osebe in Matijo Prosekarja, posestnika v Plešivcu pri Kotmari vasi, odpeljali dne 7. 6. t. l. 60 letni Prosekar je dne 11. t. m. odtod zbežal in ne vemo, se li je rešil ali ne. V baraki, kamor so nas vteknili in kjer nas 15 oseb straži 8 orožnikov, je bilo vse ušivo. Ker smo se zoperstavili iti v nesnago, so hitro nekoliko pometli in z mrzlo vodo poprali. Sprejeti smo bili z besedami kakor »Niederschiessen soll man alle.«

Za prvi in drugi dan smo imeli še nekaj mesa s seboj, v torek pa dne 10. t. m. smo gladovali celi dan. Na nujno pritožbo je prišel okrajni glavar in smo končno dobili zvečer žganke in kavo za celi dan ter vsak en četrt kruha, ki je moral trajati tri dni. Sedaj je naša prehrana: en hleb kruha (1600 gr.) za 7 dni in osebo, potem za vse skupaj za ta teden t. j. 7 dni: 4 kg koruzne moke, 4 kg moke za kuho, 1 kg riža, pol kilograma kave, 3 zavoje kavnega surogata, nekaj sladkorja, slanine in 1 in pol kg mesa na dan za vseh 15.

Pisati ne smemo brez cenzure nič in moramo oddati korespondenco žandarju, ki jo pošlje v Spital. Danes je prišel slučajno obisk, a mu je prepovedano govoriti — sestra z bratom Schaller — slovensko in brez navzočnosti žandarja. Iti ne smemo nikamor, edino na dvorišče in krog barake. Kako da je zdravje že trpelo, kako so naši živci napeti, o tem ni treba govoriti.

Prosimo torej nujno, da se nas vendar enkrat usmilite in rešite iz sibirskih razmer v stari Rusiji, sicer obupamo vsi. Ako mogoče bi kazalo, da pride tovorni avto po nas s srbsko patruljo in nas popelje v Celovec ali do zasedene črte, kajti drugače nismo varni pred nemško druhaljo. Podrobnosti ne moremo pisati. Bogu se bomo zahvalili, da se posreči spraviti to pismo na varno in na pravi naslov. Ako že drugače ne kaže, zamenjajte nas 15 za event. zaprte Nemškutarje ali Nemce, a rešite nas vendar enkrat, kajti drugače moramo v svoji obupnosti misliti, da smo pozabljeni in prepuščeni svoji usodi.

Trebesing, dne 13. junija 1919.

V imenu vseh internirancev: Dr. Pirnat.

Poglavje o carini.

Društvo tiskarnarjev v Sloveniji je izročilo v Ljubljani se mudečemu ministru za finance g. dr. Momčilu Ninčiču sledečo spomenico:

Tiskarnarji v Sloveniji smo si dovolili že v vlogi z dne 28. aprila naslikati svoj žalostni položaj glede uvedbe carine na rotacijski papir, ki je ogrožala zgolj obstoj listov-dnevnikov. Prebolevši niti tega udarca smo bili tembolj iznenadeni, ko smo obučtili nepremagljivo pezo v pretiranem zacarinjenju ostalih naših potrebščin. V času, ko smo popolnoma izprti od držav, tako prijateljskih kakor sovražnih, ki so nam dobavljale le s pomočjo kompenzacije manjše potrebščine, se nam je diktirala brez vsakega uradnega obvestila carina, ki ne ogroža le naše eksistence, temveč vso našo stoprav se razvijajočo kulturo.

Domalega vse tiskarne so imele z naročniki gotove sklepe, ki jih ni moč stornirati. Započeli smo izdajati liste in revije, ki naj bi širile jugoslovansko probujenje med naš narod. Uničili smo stare, z avstrijskim duhom prožete šolske knjige, hiteč z novimi izdajami srbsko-slovenske tendence, a carina nam je prekrižala vse račune. Založniki knjig odpovedujejo tisk, stroje in za tisk potrebne predmete, ki jih moramo vsled pomanjkanja domače industrije naročiti le v tujini, smo morali stornirati. Ostali bodemo na nižji stopnji ko doslej, medtem ko imajo naši sovražni sosedje priliko, poplavljati naš trg s tujo literaturo, tujimi izdelki. Mesto da nam da naša država slične ugodnosti, kakršne n. pr. nudi Nemška Avstrija z raznimi subvencijami, hoteč povzdigniti do viška kulturni napredek, se nam hoče doma ubiti z upeljavo carine vsak napredek.

Domalega vse naše potrebščine so danes krog 1500 % dražje kot pred vojno, z aprilom t. l. vpeljana carina pa podraži vse to še za okroglo 1000 %. Si more li uradnik ali delavec nabavljati potrebno čtivo? Zmore li ubog šolarček obligatne ljudskošolske, dijak srednješolske knjige, za kar treba že premoženja? Se li ne bo sleherni manj imovit oče premislil dati sina v šole, preden bo založil vse premoženje za knjige? Ima li država hasen pri svojih tiskovnih potrebščinah, v katerih bo carina itak zapopadena? Ima li država obstoj brez inteligence, brez naraščaja, brez procvitajočih državljanov?

Da podkrepimo svoj ugovor glede pretirane carine, naj navedemo par slučajev, ki so nas zadnji čas s carino seznanili:

Vagon barve je stal pred vojno franko Ljubljana 10.000 K, carina 54.000 K; vagon valjčne mase 25.000 K, carina 27.000 kron; vagon črk 24.000 K, carina 84.000 K; vagon rotacijskega papirja 2800 K, carina 8.400 K; vagon časopisnega papirja v polah 3000 K, carina 8400 K; vagon kancelijskega papirja 4500 K, carina 42.000 K; vagon kartona 5000 K, carina 8400 K; vagon Chromo-kartona 8000 K, carina 14 tisoč 700 K; vagon zavitkov 7000 K, carina 63.000 K; vagon pismenega papirja v mapah 10.000 K, carina 63.000—126.000 kron.

Poleg označene naklade se zahteva pri tiskarskem črnilu, črkah, zavitkih, pisemskem papirju celo carina na taro, kar znaša pri zavitkih in črnilu 15—20 %.

Trgovske zavitke smo zaračunavali pred vojno s tiskom vred 6 K, danes znaša carina vračunši embalažo 30 K. Vse označeno blago se nam je dostavljalo prosto voznine, danes plačujemo 3000 K od vagona. Uvidevamo, da je carina potrebna na gotove predmete, ki jih ima lastna država v izobilju, ne pa na one, koje si moramo nabavljati le s pomočjo menjave.

Popolnoma umljivo je, da bo nemška konkurenca poplavila ves jugoslovanski trg, medtem ko nam preti pogin. Kaj si naj mislimo, da tiska zagrizena nemška tiskarna Holzhausen na Dunaju za Belgrad uradne tiskovine, da se oddaja državne potrebščine ne direktno tiskarnarjem, pač pa potom posredovalca v natis, — da oferirajo češke tiskarne tiskovine polovico ceneje od jugoslovanskih? Ni li vzrok temu carina, ki je v zaščito tujih državljanov, nas pa izganja iz domače grude?

Podpisano društvo tiskarnarjev v Sloveniji apelira na razsodnost velerodnega ministra za finance in predlaga:

Z ozirom na pomanjkanje vsega tiskarskega materijala, tako strojev, črk, papirja, kuvert itd., naj se odpravi vsakojaka tozadevna carina, uvede naj se pa na vse v tujih državah izvršene tiskovine, bodisi knjige, oglednice, trgovske in uradne tiskovine. Dosedanji carinski izdatki naj se tiskarnarjem povrnejo. V doglednem času pa, ko si bomo ustalili samostojno industrijo, naj se vpelje na tuje izdelke v zaščito domače trgovine najvišja carina.

—::—

Ponesrečena komunistična vstaja na Dunaju.

LDU **Dunaj**, 16. junija. (ČTU). Včeraj nameravana komunistična vstaja se je izjalovila. Vojaška policija je napravila vse potrebne korake. Vsa javna poslopja so zastražena s strojnicami. Komunisti so vršili veliko propagando in se jim je posrečilo, da so zbobnali na Mestni trg okoli 3000 somišljenikov. Tu so zborovali od desete do enajste ure. Nastopilo je več govornikov. Nato so se napotili pred deželno sodišče in zahtevali, da se izpuste voditelji, ki so bili v soboto ponoči aretirani. V Hörlgasse so hoteli komunisti prodreti policijski kordon in so kamenjali policijsko stražo, ki je oddala nato tri salve. Bilo je 11 mrtvih in nad 80 ranjenih, večina težko. Aretirani voditelji so bili izpuščeni, v zaporu so pridržali le madžarske voditelje. Policijsko poročilo pravi, da so začeli streljati komunisti.

LDU. **Dunaj**, 16. junija. (ČTU.) Poroča se, da znaša število mrtvih pri včerajšnjih nemirih že 16.

Odgovor na nemške protipredloge.

LDU **Lyon**, 15. junija. (Brezžično.) Kakor poroča »Temps«, bodo zavezniki v svojem odgovoru na nemške protipredloge dovolili Nemčiji petdneven rok (do 21. junija) za sprejem oziroma odklonitev izpremenjenih mirovnih pogojev. Eventualna odpoved premirja se mora naznaniti tri dni poprej, ni pa še jasno, da li obsega gori omenjeni rok tudi te tri dni. V tem primeru bi odklonitev mirovne pogodbe po Nemčiji imela za posledico, da bi blokada in druge nameravane vojaške odredbe stopile v veljavo že 21. junija, drugače pa šele 24. junija.

Glede visočine staležev, dovoljeni za nemško armado, so izjavili izvedenci, da mora celokupno število nemških čet za dobo prihodnjih treh mescev znašati najmanj 300.000 mož, toda svet četvorice je znižal to število na 200.000.

Odgovor aliiranih in asociiranih držav vsebuje odredbe, ki omogočajo Nemčiji, da predloži tekom štirih mescev po podpisanju mirovne pogodbe pnudbo glede okrogle vsote za vojno odškodnino. Razume se samo po sebi, da bo komisija za obnovo imela popolno svobodo pri odločanju glede sprejema oziroma odklonitve te ponudbe. Člen 231. mirovne pogodbe, ki je ostal v odgovoru na nemško protipredlogo popolnoma neizpremenjen, nalaga Nemčiji obveznost, da popravi vso škodo, ki jo je povzročila civilnemu prebivalstvu oziroma privatni lastnini v aliiranih in asociiranih državah, vseeno, ako je škoda nastala zaradi nemških napadov na suhem, na morju ali pa iz zraka, ter sploh vsako vrsto škode, ki je našteta v prilogi I.

Grof Brockdorff Rantzau je dobil oficielno obvestilo, da mu bodo izročili odgovor na nemške protipredloge v ponedeljek. Od trenotka, ko se to zgodi, prične teči znani petdnevni rok za sprejem ali odklonitev. Akt, ki vsebuje odgovor zaveznikov, sestoji iz nastopnih listin: a) iz pisma, ki ga je napisal Clemenceau v imenu aliiranih in associiranih držav-udeležnic mirovne konference; v tem pismu so razložena glavna načela, na katerih temelje mirovni pogoji; b) iz prilog, vsebujočih ekspozeje, ki se nanašajo na vprašanja, katera se stavljajo v nemških protipredlogih; c) iz izpremem k določbam, ki se nahajajo v prilogah mirovnih preliminarjev; d) iz določb, ki jih je svet četvorice prenaredil.

Kakor hitro bodo imeli nemški delegatje odgovor zaveznikov v rokah, bodo najbrž odpotovali v Weimar. Da grofu Brockdorff-Rantzau in njegovim sotrudnikom ne bo treba prekiniti dela med vožnjo v Weimar, so namestili v posebni vlak, ki stoji na razpolago nemški delegaciji, ves potrebni pisarniški materijal.

Zborovanje socialistov v Weimaru.

LDU **Weimar**, 12. junija. (DKU Zakasnelo.) V današnji seji socialističnega zborovanja je govoril Scheidemann o nalogah socialistične stranke v republiki in rekel med drugim: Napraviti mir v notranjosti države, mora biti smoter vseh poštenih prijateljev delavstva. Ves svet, ne samo nemški narod, kriči po stalnem miru in je edin v tem, da ga v sklepih četvorice ni najti. Nič na svetu nas kot socijalistično stranko ne bo moglo ovirati, da ne bi dalje delovali za pravično ureditev mednarodnih sporov. Naš narod ne bo poginil in drugih narodov s tem, da skrbi za se, ne bo osla bil, marveč še ojačil. Ne bo delal kot sluga tujih kapitalistov, temveč enak med enakimi koristil s svojim delom svetu. To je, kar hočemo in česar nam nobena sila na svetu ne bo ubranila. Pogodba naj nudi varnost stalnega miru; kot prva odkrita mirovna pogodba v zgodovini naj skonča zadnjo vojsko na svetu. Orožje stran, nobene vojske več, nobenih državljanskih bojev, enako pravico narodom, enako pravico sodržavljanom, nazaj k mirnemu delu, nazaj k veselju do dela!

K poročilu vodstva se je priglasilo več kot 100 govornikov. Popoldne je govoril državni brambni minister Noske in izjavil: Sadovi revolucije in novega gospodarskega razvoja ne dozorijo v štirih tednih. Da izvedemo svoje velike politične in gospodarske probleme, potrebujemo časa. Nesreča je za nas, da smo morali prevzeti vlado v času, ko milijone ljudi ne moremo nasititi. Zato tudi ne moremo trpeti neverjetnih mezdnih zahtev, ki se kopičijo od vseh strani. Nemčija je bankerotna in v nekoliko tednih bomo gospodarsko tako zvezani, da mora biti tepec ali nesramen demagog, kdor bi kljub temu sedanje zahteve nadaljeval. Govornik pravi, da je žalostno, da se morajo nemški proletarci biti med seboj, vendar pa nismo bili mi, marveč Liebknecht, Ledebour in sodrugi tisti, ki so poslali svoje pristaše na cesto.

Minister se je pečal nato s tožbami o prostovoljskih četah, ki so od tedna do tedna boljše in bolj disciplinirane. Poleg kritike se ne sme pozabiti, da so čete vpostavile red v domovini. Kadar je govoril četam, je vselej poudarjal, da vidi v njih socialne demokrate, ki morajo izpolnjevati socialnodemokratične dolžnosti. Nova vojska bo socialnodemokratična. Po miru, pravi minister, bomo še prav posebno prisiljeni, pridržati naborni sistem. Vlada bo morala v vojaku spoštovati državljana. Pri tem poudarja, da ena stranka sama nima pravice, agitirati pri vojakih. Med tem ko strankini pristaši s posplošujočo kritiko sejejo nezaupnost proti četam, jih skušajo neodvisni pritegniti k sebi, in sicer na najprominentnejših točkah. Jutri se hočejo zabavati o ujedinenju z neodvisnimi. Do tedaj pa se hočejo neodvisni s pomočjo naših čet že povspeti na konja.

S povzdignjenim glasom nadaljuje: Po točnih informacijah, ki sem jih prejel, skušajo neodvisni v tem trenutku vodjem naših čet pojasniti, da je njihova domoljubna dolžnost, preiti na njihovo stran. (Nemir. Klici: Imenujte imena! Čujte, čujte!) To so vodje gardne kavalerijske strelske divizije v Berlinu, možje iz hotela Eden, ki naj jih zvabijo. Pristaše svoje stranke prosim, naj se ne dajo prekositi od neodvisnih v politični uvidnosti. Še smo v uradu, težkem uradu, ne v zabavo, temveč ker upamo, Nemčijo in nemški narod potegniti iz bede. Zato — Noske udari s pestjo ob mizo — vstrajajmo! (Odobravanje.) Nato je bila seja zaključena.

Država SHS.

Ministrski svet.

LDU **Belgrad**, 15. junija. Včeraj dopoldne je zboroval ministrski svet pod predsedstvom regenta Aleksandra.

Dr. Korošec na potovanju.

LDU **Belgrad**, 15. junija. Včeraj dopoldne je odpotoval minister dr. Korošec v Šabac. Prepotoval bo vse podrinske kraje, da se informira o prehrani prebivalstva. Medpotoma se bo mudil v Koviljači, kjer bo o počitnicah prebivališče vojnih sirot.

Zadružno zborovanje v Belgradu.

LDU. **Belgrad**, 14. junija. Danes dopoldne se je sestalo 35 zastopnikov 11 jugoslovanskih zadružnih central. Zborovanje je otvoril Sima Lozanič, predsednik »Glavne zveze poljedelskih central«. V svojem govoru je poudarjal velike cilje, zbog katerih se snuje zadružna zveza. Predstavil je zborovalcem ministre dr. Poljaka, Šefkija, Gluhiča in dr. Kramerja, zahvalivši se jim za poset. Nato je minister Gluhič obširno govoril o nalogah zadružništva in dolžnosti države do poljedelstva. Minister je omenil, da je zadružništvo največ pripomoglo do osvobojenja in ujedinjenja našega naroda, toda sorazmerno je tudi največ trpelo. Zato zasluži, da ga država podpira. Skupščin je nato izbrala 6 delegatov, da pozdravijo prestolonaslednika, pod čigar vodstvom je bilo izvršeno narodno osvobojenje, ki omogoča ujedinjenje jugoslovanskega zadružništva v vsi svobodni državi. Zborovalci so soglasno odobrili zadružni pravilnik. Popoldne je bila izvoljena uprava, nadzorstvo in razni odseki in ukrenjeno vse potrebno, da glavna zveza lahko začne čimprej z rednim delovanjem. Zborovanju so prisostvovali mnogi odlični prijatelji in gostje. Jutri se prične zadružni kongres, ki bo pretresaval važna pridobitvena in društvena vprašanja.

Narodna biblioteka.

LDU **Belgrad**, 15. junija. Komisija, ki v Sofiji išče knjige narodne biblioteke, je našla doslej 30 zabojev knjig in rokopisov, katere so bili Bolgari vzeli iz biblioteke.

Vojaški kazenski zakon.

LDU **Belgrad**, 15. junija. Ministrski svet je sklenil, da bo kazenski zakon za Srbijo poslej veljal za vso kraljevino.

Italijansko ljudsko glasovanje v Dalmaciji.

LDU **Split**, 14. junija. (DDU). Italijani se pripravljajo, da izvedejo po vaseh našega zasedenega Zagorja ljudsko glasovanje. Že te dni so pozivali seljake, da se izjavijo za Italijo, ako hočejo pa tudi za drugo državo, makar za Avstrijo, samo ne za Jugoslavijo. Italijani se poslužujejo najostudnejših sredstev, ko agitirajo proti Jugoslaviji. Nagovarjajo seljake celo, naj se izjavijo za Karla Habsburškega. Toda vsi ti italijanski poskusi so bob ob steno, ker se zavedni narod ne da varati. Za v nedeljo se Italijani pripravljajo, da narod prisilijo k izjavi za Italijo.

Laško zborovanje v Šibeniku.

LDU **Split**, 14. junija. (DDU). Včeraj so priredili Italijani v Šibeniku v gledališču zborovanje, ki se ga je udeležilo mnogo italijansikh vojakov, a le peščica domačih malopridnežev. Poleg tega so Italijani pripeljali iz luke z avtomobili dvajsetorico težakov, oblekli do trideset drugih v narodno obleko in jih pokrili s težaškimi čepicami ter seveda vse fotografirali, da vidi svet, kako se izjavljajo vsi težaki za italijansko aneksijo teh krajev. Pripravili so tudi že brzojavke, da jih pošljejo mirovni konferenci, Wilsonu in Orlandu. — Šibeniški Jugoslovani so poslali oster protest v Belgrad, dalje tudi Wilsonu in Trumbiču.

Razna poročila.

Stavka v Parizu končana.

LDU **Lyon**, 15. junija. (Brezžično.) Stavka v pariških prometnih podjetjih je končana. Stavkajoči nastavljenci so sklenili na sestanku, ki je bil v nedeljo zjutraj, da prično v ponedeljek, dne 16. junija zopet delati.

Za splošno stavko v Ameriki.

LDU **Haag**, 11. jun. (DKU) Hollandsch Nieuws Büro javlja: Z ozirom na potovanje francoskega delavskega voditelja Thomasa v Ameriko, priobčuje Newyork Globe nastopno vest: V Ameriki velja pripraviti železničarje, rudarje in pristanike delavce za splošno stavko. Zveze omenjenih delavcev štejejo skupaj 3 milijone duš. Ako ustavijo delo, se morajo ustaviti transporti čet po vsi deželi. Predsednik in tajnik rudarske zveze se napotita v Newyork, kjer bosta razpravljala z rudarji. Tja pride tudi tajnik zveze britanskih transportnih delavcev. Zadnji stopi v tisk s pristaniškimi in transportnimi delavci ameriških obrežnih okrožij. Sodi se, da se izjavijo vse štiri zveze ameriških železničarjev za splošno stavko.

Orlando v Rimu.

LDU **Milan**, 16. junija. (Brezžično.) Iz Rima poročajo: Senat bo sklican dne 19. junija. Orlando je bil v avdijenci pri kralju, nakar se je sestal ministrski svet.

Rumunsko-ogrska meja.

LDU **St. Germain**, 12. junija. (DunKU — Zakasnelo.) O projektirani rumunsko-ogrski meji se nadalje poroča: Pogodba od avgusta 1916 priznava Rumunom levi breg Tise do južno Segedina ter ozemlje vzhodno približne črte Segedin-Debrecin, katero mesto samo bi imelo ostati Madjarom. Nova meja poteka bolj proti vzhodu ter prepušča Madjarom na jugu izliv Maroša v Tiso, na severu pa pretrga izbočena ogrska meja železnico, ki naj spaja Čehoslovaško z Rumunijo. Bratianu je izjavil, da se s tem načrtom ne more strinjati in želi obvestiti o tem svoje ministrske tovariše in ostalega delegata Miša.

Poljska.

LDU. **Moravska Ostrova**, 15. junija. (ČTU.) »Illustrovani Kurjer Codzienny« poroča, da je odredil Pilsudski danes nabor nadaljnih letnikov.

LDU. **Moravska Ostrova**, 15. junija. (ČTU.) Amerika je blokirala poljske meje 9 dni radi vzhodnopoljske ofenzive. Zato je izostalo 900 vagonov živil, kar je povzročilo, da so se cene izdatno dvignile.

LDU. **Moravska Ostrova**, 15. junija. (ČTU.) Poljski narodni odbor v Parizu je predlagal, naj dovoli ministrstvo za zunanje stvari 2,500.000 frankov v svrho časopisne propagande v inozemstvu, ki bi imela svoja torišča po vseh prestolicah.

LDU **Nauen**, 15. junija. (Brezžično.) Glasom poročil s Slovaškega, so poljske čete vkorakale v okraj Spiž in Orava.

Rusi proti Finski?

LDU **Nauen**, 15. junija. (Brezžično.) Finski generalni štab javlja, da Rusi zbirajo močne čete in da so bili v Kronstadtu požari in eksplozije. Številni ingermanlandski begunci se zbirajo blizu meje.

Ogrski sovjeti francoskemu proletarijatu.

LDU **Budimpešta**, 15. junija. (Brezžično). Ogrski deželni kongres delavskih, vojaških in poljedelskih sovjetov je na predlog poverjenika za zunanje stvari Bele Kuna sklenil izdati poziv na francoski proletarijat kot na svojega naravnega zaveznika proti mednarodnemu imperializmu.

Papež za stradajoče.

LDU Nauen, 15. junija. (Brezžično.) Papež je daroval v pomoč stradajočim na Nemškem 50.000 frankov osrednjemu odboru nemških Vincencijevih družb .

Obsojeni Špartakovci.

LDU Wuerzburg, 12. junija. (DunKU. — zakasnelo). Včeraj se je končala pravda zoper špartakistovske voditelje Sauberja, Waibla in Hagemeistra. Sauber je dobil 12, Waibel 15 in Hagemeister 10 let trdnjavske ječe.

Nemška narodna skupščina.

LDU Nauen, 15. junija. (Brezžično). Čas otvoritve nemške narodne skupščine še ni odločen. Odvisno je to od tega, kedaj bo ententa odgovorila na nemške protipredloge. — Vodilni ministri posameznih nemških držav so bili brzojavno pozvani v Weimar, da se posvetujejo z državno vlado, kadar dojde ententni odgovor.

Vseučilišče v Kolinu.

LDU Nauen, 15. junija. (Brezžično.) V Kölnu so v četrtek slovesno otvorili vseučilišče.

Politične novice.

+ **Slovenija protestira!** Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 14. junija: Nadaljne izjave, kjer se najodločneje protestira proti nasilnemu in krivičnemu razkosavanju slovenskega ozemlja, so došle deželni vladi za Slovenijo od nastopnih javnih, političnih in strokovnih korporacij: Mestni magistrat Maribor, županstvo Selca na Gorenjskem, županstva Srednja vas v Bohinju, županstvo Lancovo, županstvo Boh. Bistrica, županstvo Šmihel-Stopiče, občinski odbor Moravče, občinski odbor Šmartno pod Šmarno goro, občinski odbor Novo mesto, županstvo Lesce, kmetska podružnica in krajevni odbor JDS. v Šmarjeti ob Pesnici, krajevni odbor JDS v Kamniku, krajevni odbor JDS v Žirih, krajevna organizacija JDS v Gorenji vasi, shod zaupnikov ljubljanskih političnih društev in okrajnih organizacij JDS, Savinjsko učiteljsko društvo, Bralno in pevsko društvo »Toplice« v Toplicah. Prostovoljno gasilno društvo v Toplicah, Odbor slovenske kmečke zveze za Štajersko.

+ **Ustanovni zbor Kmečke zveze** za tržiški sodni okraj se je vršil v petek popoldne v stari šoli v Križah ob lepi udeležbi kmetov iz vseh občin. G. svetnik Potokar iz Tržiča pozdravi kot sklicatelj shoda navzoče in poudarja pomen kmečkih zvez za sedanji in prihodnji čas. Za njim razloži v daljšem govoru tajnik Km. Zv. za kranjski okraj g. dekan Koblar koristi zveze, omenja zavarovalnico za živino, potrebo kmetijske pisarne, kmetijskih šol i. dr. Za predsednika je bil izvoljen kmet Jakob Rožič iz Hudega, podpredsednika sta J. Zupan, pos. v Kovorju in Franc Zupan, župan pri Sv. Katarini, tajnik Matej Hlebčar, pos. iz Žvirč pri Kovorju, blagajnik Zaletel Florijan, pos. iz Retnja, odborniki Mali Franc iz Golnika, Primožič Andrej iz Loma, Meglič Franc iz Doline, za sv. Ano: posestnika Gašper Polajnar in Janez Meglič. Po živahni razpravi, v katero je poseglo več kmečkih posestnikov in po sprejetju nekaterih važnih predlogov je zaključil predsednik dobro uspeli shod, ki se je kajpada izjavil zoper laško nenasitljivost in proti krivičnemu miru.

+ **Nemške laži.** Ljubljanski dopisni urad je dne 16. junija v inozemstvo poslal nastopno brzojavko: Dunajski brzojavni korespondečni urad razširja vest, da jugoslovansko vojaštvo v zasedenem delu Koroške vrši nasilja. Temu nasproti ugotavljamo na podlagi informacij iz dobro poučenega vira, da se jugoslovansko vojaštvo na Koroškem vede tako, da mu je poleg prebivalstva tudi v Celovcu bivajoča ententna misija izrekla priznanje za vrlo disciplinirano, vzorno vedenje. S tem priznanjem so kot obrekljive laži ožigosane vse nasprotne vesti, ki jih Nemci pošiljajo v svet, da bi zmanjšali ugled našega junaškega in zmagovitega vojaštva.

+ **Delavsko gibanje v zavezniških državah.** Pariško časopisje od 14. t. m. pripisuje velik pomen konferencam delavskih organizacij Francije, Italije, Anglije in Belgije ter socialističnih strank istih držav, ki se bodo v kratkem vršile, da določijo skupno mednarodno demokracijo, ki bo zahtevala splošno amnestijo, popolno demobilizacijo in nevmešavanje v ruske razmere. Ta mednarodna demonstracija se bo vršila v obliki splošne stavke. »Journal des Débats« vprašuje, kdo je pravi voditelj tega gibanja ter prihaja do zaključka, da so mogoče pravi povzročitelji gibanja, voditelji socialističnih strank, ki stojijo danes še v ozadju, a nameravajo to prireditev v ugodnem slučaju izrabiti v svoje revolucijonarne namene. »Temps« je naziranja, da se ta splošna stavka ne bo dala izvesti na Angleškem in v Belgiji. Mogoče bi bilo, da poskusijo francoski in italijanski socialisti sami, kar pa bi bilo usodno z ozirom na to, ker bi ravno v tem času Nemčija morala podpisati mir.

Najnovejše.

OGRSKE MEJE.

LDU **St. Germain**, 16. junija. (DunKU.) Svet petorice je 12. t. m., kakor poroča »Temps«, nadaljeval proučevanje vprašanja ogrskih mej, kakor tudi gotovih zahtev Romunov in Čehoslovakov. Agresivni značaj ogrskih operacij se označuje z dejstvom, da se končnoveljavna meja med Čehoslovaško in Mažarsko razlikuje la malo od demarkacijske črte, ki so jo označile velesile in ki so jo zasedli Poljaki na povelje zavezniškega vrhovnega poveljništva. Mejna črta gre, kakor demarkacijska črta, ob Donavi do izliva Ipolo in nadalje ob tej reki navzgor. Čehoslovaka delegacija je samo predlagala, naj bi se železnica na južni strani Ipole priznala čehoslovaški republiki, ker bi bile drugače pretrgane vse zveze s severnim bregom. Obe črti potekata dalje severno Salgo Varjana in južno Torne naravnost dalje proti jugovzhodu do severno Satoralje, potem vzhodno proti Tisi, ki jo dosežeta proti Csapu. Čehoslovaško ozemlje bi mejilo tako na rumunsko ozemlje, čigar obmejna črta bi bila potisnjena tako daleč proti vzhodu, da bi Romunija ne imela več v svoji lasti železnice, ki vodi v Kluj.

VOJNO STANJE MED FINSKO IN RUSIJO.

LDU **Kopenhagen**, 16. junija. (DunKU) »Berlingske Tidende« poročajo iz Helsangforsa, da vlada med Rusijo in Finsko v resnici vojno stanje ob finski vzhodni meji.

ZAKAJ JE ORLANDO ZAPUSTIL PARIZ.

LDU **St. Germain**, 16. junija. (DunKU.) »Matin« poroča: Orlando je 12. t. m. odpotoval v Rim. Odločil se je za potovanje šele popoldne iz dveh vzrokov: 1. Ker nima ničesar več v Parizu opraviti, 2. ker ga kličejo nujni posli v Italijo. Zbornica se bo sešla 19. t. m. in se bo neuspehu italijanske delegacije v Parizu razvila takoj debata. Pri tem mora biti navzoč Orlando, ki bo poročal v tajni seji o razvoju pariškega poslovanja. Urad za prehrano je zaseden. V Milanu in Neaplju vladajo resne stavke. Končno se nameravajo važne vojaške varnostne odredbe ob koroški meji, ki jih bo nadziral general Diaz, ki spremlja Orlanda. Na drugi strani nima Orlando v Parizu nobenega opravka več, ker je odgovor Nemčiji skoro že gotov.

CLEMENCEAU HOČE BITI ODLOČEN.

LDU **Pariz**, 13. junija. (DunKU, — Brezžično.) V amerikanskih krogih se govori, da Clemenceau namerava, ako izbruhnejo nemiri, nastopiti popolnoma odločno, zakaj on noče, da bi bilo stališče vlade spričo sovražnikov omajano. Clemenceau vidi največjo nevarnost v generalni stavki, ki preti izbruhniti v Franciji, Angliji in Italiji 16. junija. Ako se to uresniči, porabi vso vojaško silo, da stavko zatre, ker noče spravljati Francoske v nevarnost v trenutku, ko bi se je moral sovražnik bati. Delavstvo je pravzaprav že priznalo, da ima stavka predvsem politične cilje. Ramsey Macdonald in Longuot zahtevata, da se sprejme v razglas stavke protest proti gospodarskim pogojem, ki so bili naloženi Nemčiji, kakor tudi proti kakršnikoli pomoči, ki jo ententa namerava poslati neboljševiški Rusiji. Oficialne osebe ententinih držav trdijo celo, da sta se Macdonald in Longuot posvetovala v Švici z zastopniki Brockdorffa. Seveda gredo ti radikalni očitki predaleč. Zakoni, ki so bili izdani med vojno glede veleizdaje, še vedno veljajo, in vpraša se, ali ima vlada moč in dovolj zvestih čet, da zatre morebitno vstajo. Nerazumljivo pa je, da čete baje groze z nepokorščino, ako bi se Nemčija branila podpisati mir in bi morala nastopiti.

ARETIRANI OGRSKI KOMUNISTI NA DUNAJU.

LDU **Dunaj**, 16. junija. (ČTU) »Mittagspost« poroča: Včeraj zjutraj so oblasti na vzhodnem kolodvoru ob prihodu vlaka aretirali 50 ogrskih komunistov s 15 strojnicami.

LDU **Dunaj**, 16. junija. (ČTU) V parlamentarnih krogih se razširja vest, da se danes sestane ministrski svet radi včerajšnjih dogodkov.

LDU **Dunaj**, 16 junija. (ČTU) Zaradi aretacije in zopetne izpustitve vodij komunistov je stališče državnega tajnika Elderscha zelo omajano. Že danes se pričakuje njegov odstop.

STAVKA V ITALIJI.

LDU **Berlin**, 16. junija. (DKU) »Vossische Zeitung« poroča iz Lugana: Stavkarsko gibanje se v vseh delih Italije vedno bolj širi. V Rimu, Bergamu, Palermu, Ravoni, Vercelliju in drugih krajih so stopile v stavko nove kategorije delavcev in nastavljencev. Učiteljska stavka se je razširila iz Milana v Genovo, Bologno in sosednje kraje ter se bo z ozirom na sklep osrednjega odbora narodne zveze učiteljev razširila v teh dneh po vsej državi. V Savoni so se stavki nastavljencev italijanske brzojavne unije pridružili tudi višji uradniki. Razburjenje med delavstvom se tako hitro širi, da ni več daleč splošna stavka, kakor poroča »Avanti«. V mnogih krajih je prišlo tudi do spopadov, tako n. pr. v Neaplju in v Veroni. Cenzura zatre vsako vest o posameznostih. V Lucci bi morale posredovati ženijske čete, toda posredovanje je izostalo, ker je delavstvo zavzelo grozeče stališče.

ZADRUŽNO ZBOROVANJE.

LDU **Belgrad**, 16. junija. Včeraj popoldne je sprejel regent prestolonaslednik Aleksander odposlanstvo zadružnega kongresa Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se mu je prišlo poklonit. Odposlanstvo je vodil grof Kulmer. Slovence je zastopal poslanec Ribnikar. (Z isto pravico bi g. Ribnikar lahko zastopal slovensko opero. Op. ured.) Regent se je zahvalil deputaciji za poklonstvo ter se dal informirati o gospodarskih vprašanjih, za katere je pokazal posebno zanimanje.

LDU **Belgrad**, 16. junija. Njegovo kraljevo Visočanstvo prestolonaslednik je sprejel včeraj ob 17. uri v posebni avdijenci šest delegatov jugoslovanskih zadružnih central, ki so zborovale v Belgradu v svrho organizacije glavne zveze poljedelskih zadrug. Prestolonaslednik se je blagohotno razgovarjal z vsakim poedinim delegatom in jih izpraševal o poljedelskih razmerah po raznih krajih naše države. Njegovo kraljevo Visočanstvo prestolonaslednik je delegatom obljubil, da bo z vso silo podpiral nameravano organizacijo glavne zveze poljedelskih zadrug.

KOLČAK — PORAŽEN.

LDU **Moskva**, 13. junija. (DKU — Zakasnelo.) Naše rdeče čete so osvojile mesto Ufa, najvažnejšo etapo Kolčakove vojske. Vojni plen je ogromen. Poraženi ostanki Kolčakove vojske beže v smeri proti Jekaterinoslavu.

LDU **Lyon**, 16. junija. (Brezžično.) Svet četverice se je 12. t. m. popoldne bavil z vprašanjem priznanja Kolčakove vlade. Sprejel ni nobenega končnega sklepa, kar je bilo tem manj mogoče, ker se Kolčakove vojske umikajo in se njegova moč vedno bolj zmanjšuje.

LDU **Versailles**, 12. junija. (DKU — Zakasnelo.) »New York Herald« poroča, da namerava obvestiti svet četverice Kolčaka, da velesile niso v položaju spričo zadnjega razvoja dogodkov priznati začasne vlade v Rusiji. Vzrok temu je, ker smatra svet četverice odgovor Kolčaka zlasti glede sklicanja ustanovne narodne skupščine za nezadosten in ker so Kolčaka boljševiki v zadnjih dneh porazili.

Dnevne novice.

— **Pisatelj Meško slovenskemu delavstvu.** Župnik Fr. Ks. Meško, čigar dramo »Na smrt obsojeni« so preteklo soboto vprizorili v Ljudskem domu povodom srebrnega jubileja slov. kat. delavske organizacije, je poslal ministru Gostinčarju nastopno pismo: Ker se žal, ne morem udeležiti delavskega praznika v soboto in v nedeljo, pošiljam tem potom pozdrave in častitke tako igralcem v »Ljudskem domu«, kakor vsemu delavstvu. Roke, ki so pridne ob vsakdanjem delu, bodo vsikdar krepke in čile tudi za obrambo domovine! Bog blagoslovi vse udeležence!

— **Črna pri Prevaljah.** Rudarji! Povodom zasedbe našega rudnika po Nemcih ste ves čas ohranili svojo neomajno zvestobo do slovenskega naroda. Vaša stanovitnost se je izkazala nad vse pričakovanje dobro. Vaša značajnost se je obnesla kakor zlato v ognju. Pretila Vam je zlasti proti koncu velika nevarnost od strani sovražnih Nemcev, toda kakor stebri ste stali na braniku, narodno zavedni stebri, ki jih germanski vihar ni mogel niti omajati. Že v mirnem času, posebno še med vojsko ste spoznali tujo pest, tembolj pa ste jo čutili od 7. do 28. maja t. l. Vedite zato, da je Vaš bodoči blagor edinole v Jugoslaviji! Rudarji in rudarice, ostanite ji zvesti in vestno posvetite vse svoje moči svoji pravi domovini in tudi Jugoslavija Vam bo morala dati, kar Vam gre. Za Vašo narodno neustrašenost Vam izrekata svojo najprisrčnejšo zahvalo! Jožef Dobrovc, župnik, v imenu župnije, J. Krulec v imenu občine. — Opomba. Ista pohvala pa velja tudi našemu vrlemu kmečkemu ljudstvu in drugim.

— **Črna pri Prevaljah.** Nad vse slovesno se je vršil dne 30. maja pogreb v Črni padlih junakov. Pokopani so bili štirje Slovenci in pet Nemcev. Žal, da za imena Slovencev še ne vemo razen enega, namreč štabni narednik Hostnik, drugi je bil neki desetnik, ostala dva pa prostaka. Imena Nemcev so: Perko, Somer, Bobek, Schwarz in Kropiunig. Slovenski junaki so pokopani na desni strani vhoda. Nemci pa na levi. Pogrebne obrede je opravil tačasni administrator č. g. Evgen Merše, kapucin iz Celovca, ki je opravljal božjo službo za štiri župnije, namreč: Črno, Možico, Kopivno in Javorje, kateremu se tem potom izreka najtoplejša zahvala. Asistirala sta župnika čč. g. Franc Božič iz Št. Danijela in Lud. Viternik iz Javorija. (Domači župnik še namreč do tega trenutka ni došel.) Nagrobni govor je imel č. g. L. Viternik, ki se je v ganljivih v srce segajočih besedah spominjal za domovino padlih junakov ter priporočal zbirko za primeren nagrobni spomenik. Veličastnega pogreba so se udeležili vsi navzoči vojaki in velikanska množica ljudstva. Vojaštvo je oddalo častno salvo. Občinstvo je položilo na grobove krasne vence in šopke. Pri podružnici Sv. Helene v Podpeci pa je pokopan srbski junak Jovan Vatković, Vel. zakolički. Pokopal ga je pravoslavni kurat. Junaki, osvoboditelji Črne, na svidenje nad zvezdami! Naj Vam bo naša zemljica lahka! Za dostojen spomenik bomo poskrbeli.

— **Poštni promet.** Ministrstvo za pošto in brzojav razglaša v štev. 7472 z dne 29. aprila t. l.: Od poštnih uradov se zahteva, naj sprejemajo pisma in pakete z označeno vrednostjo ne samo za kraje v Srbiji, ampak tudi za vse dele kraljestva SHS. Ker zaradi prometnih težkoč nikakor ni mogoče uvesti za sedaj v vsem našem kraljestvu vseh strok poslovanja, in da se zabranijo nesoglasja in neupravičene pritožbe, javljamo, da poslujejo pošte v mejah Srbije za sledeče panoge pisemske pošte: 1. Za pisemsko pošto v notranjem in mednarodnem prometu (sprejemanje pisem, dopisnic, tiskovin, poslovnih papirjev in blagovnih vzorcev). 2. Vplačevanje in izplačevanje poštnih nakaznic v notranjem prometu, in sicer v mejah Srbije v dinarjih ali kronah do največ 2000 dinarjev ali kron na eno nakaznico, za ostale dele kraljestva (Hrvatsko, Slavonijo, Bosno, Hercegovino, Dalmacijo (neokupirano) in Slovenijo [nezasedeno]) samo v kronah do največ 1000 K. V Črnogoro, Banat itd. se nakaznice ne sprejemajo. V mejah Srbije se sprejemajo pošiljke z označeno vrednostjo samo v izjemnih slučajih. V Črnogoro so dopustne pošiljke samo z označeno vrednostjo samo za Peč.

— **V Kovorju** je bil izvoljen za župana g. Janez Kokalj, posestnik iz Brezij.

— **Iz Strnišča.** Na binkoštni ponedeljek smo napravili tukajšnji goriški begunci romanje na Ptujsko goro v dosego pravičnega miru. Udeležila se je romanja nešteta množica goriškega ljudstva, ki se je krvavečih src poklonila Mariji za osvobojenje tužne nam goriške. Naj prejme tem potom velečast. g. dr. Knavs, ki nas tako misijonsko vneto drami iz dušne in narodne odrevenelosti, našo najiskrenejšo zahvalo. Tesno duševno razpoloženje ob najtežji uri je našlo v starodavnem Marijinem svetišču primernega izliva.

— **Razglas.** Vojaška uprava razpolaga s 500 kg različnovrstne barve (anylin barve za barvarje, tovarne za papir itd.) katero nudi na prodaj. Omenjena barva se nahaja v prostorih vojaške pralnice v Vevčah (zraven Jožefovdolske papirnice) in je kupcem tam v pogled. Interesenti, kateri žele kupiti navedeno barvo se vabijo, da čim prej, najpozneje pa do 21. t. l. pošljejo dotično pismeno ponudbo z označbo cen za barvo po različnih vrstah. Ponudbo je vložiti v dva ovitka, na zunanjem bodi naslov intendance, notranji (zapečateni) pa mora biti brez naslova z označbo oferta barve.

Ljubljanske novice.

lj **Proslava Vidovega dne v Ljubljani.** Zastopniki ljubljanskih prosvetnih društev so na svoji seji dne 14. t. m. sklenili, da se proslavi Vidov dan, 28. junij t. l., v Ljubljani po sledečem vzporedu: Na predvečer slavnosti, dne 27. t. m. ob 7. **javen govor in petje pevskih društev pred Mestnim domom**) ozir. v slučaju slabega vremena v dvorani. Na dan slavnosti, 28. t. m. **služba božja, prodajanje cvetlic na korist vojnim invalidom** in zvečer svečana **predstava v dramskem gledališču.**

lj **Minister dr. Ninčič.** Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 16. junija: Finančni minister dr. Momčilo Ninčič s spremstvom se je danes dopoldne iz Ljubljane povrnil v Belgrad.

lj **Vaja orkestralnega društva »Glasbene Matice«** se vrši v torek 17. t. m. — Odbor.

lj **Strojepiska,** vešča slovenske in nemške korespondence in knjigovodstva, absolvenka trgovskega tečaja z enoletno prakso išče primerne službe. Natančnosti se poizvedo pri posredovalnemu uradu za begunce v Ljubljani, Dunajska cesta 38.

lj **Računske uradnike** sprejme mestna občina pogodbeno v službo. Prošnje naj se vlagajo do 30. t. m. pri magistratnem vložnem zapisniku.

lj **Begunec s Primorskega,** vešč vseh gospodarskih in kmetijskih poslov z večletno prakso, išče službo kot oskrbnik kakega večjega posestva ali kot kletar pri kaki vinski trgovini. Ponudbe naj se pošiljajo na posredovalni urad za begunce v Ljubljani.

lj **Predstojništvo uršulinskega samostana v Ljubljani** naznanja, da zasebno učiteljišče pri uršulinkah otvori s šolskim letom 1919-20 I. letnik. Sprejemajo se izključno le gojenke, ki bodo stanovale v zavodu. Sprejemni izpit se vrši 7. in 8. julija. Gojenke, ki hočejo vstopiti, se morajo zglasiti najkasneje do 1. julija. Tudi za učenke meščanske šole se bo s prihodnjim šolskim letom 1919-20 zopet otvoril zavod.

lj **Šušmarji v pekovski obrti.** Popolnoma neupravičene osebe izdelujejo in prodajajo razne vrste peciva in kruha, štruklje, krofe itd., kar po še obstoječem zakonu nikakor ni dovoljeno in je pod naslovom proste trgovine razumeti čisto kaj drugega, kakor pa zgoraj omenjeno izdelovanje kruha in peciva. Pekovska zadruga opozarja vse one, ki na nedovoljen način izvršujejo pekovsko obrt, da je to nedopustno in če se tako nepostavno izvrševanje obrti ne neha, bo zadruga nastopila proti kršiteljem zakona, ker je to potrebno tudi v zaščito javnega zdravja, saj je ljudstvo itak dovolj moralo neprimernega pojesti.

lj **Ameriški petrolej** je došel in se dobiva pri tvrdki Ant. Krisper, kolonijale, Ljubljana. Gg. trgovci se naj zglase takoj.

lj **Našla** se je pred Škofijo pozlačena igla. Izgubitelj jo dobi v pisarni mestne pristave, cesta na Kodeljevo št. 8 med 9. in 10. uro dopoldne.

Narodno gledišče.

Drama.

17. junija, torek: »Listnica Boubouroche«. C 65.

18. junija, sreda: »Za hčer amnestija«, popoldne dijaška predstava. Izven abon.

19. junija, četrtek: »Listnica Boubouroche«. A 65.

20. junija, petek: Zaprto.

21. junija, sobota: »Bajka o volku«. B 66.

22. junija, nedelja: »Bajka o volku«, C 66.

Opera.

17. junija, torek: Zaprto.

18. junija, sreda: »Mad. Favart«. B 2/61.

19. junija, četrtek: »Žongler«. Izv. abon.

20. junija, petek: Zaprto.

21. junija, sobota: »Madame Butterfly«. C 64.

22. junija, nedelja: Jevgenij Onjegin. Izven abon.

Emisijska banka.

(Dr. Pavel Valjavec).

Jugoslavija naj dobi še eno banko, ki bo delala — papirnati denar ne kovanega, ki bo menjavala bankovce avstro-ogrske banke za svoja, a za banko bo stala kot zaščitnica — država in njeni davkoplačevalci; slednji bodo skrbeli, da banka ne bode prišla v konkurz, in bančni delničarji bodo skrbeli, da bodo poželi oni dobičke, mesto države. Toda jaz nisem nikak nasprotnik bank, kajti priznavam, da je vse na svetu potrebno, pod gotovimi pogoji tudi banke; jaz vrašam, ali je ravno tak zavod Jugoslaviji med raznimi ustanovami najboljši izhod ali ne, in to posebno sedaj. Predlog je gotovo premišljen, možje, ki predlagajo banko, so gotovo resni, in vsled tega smo dolžni, predlog resno preudariti.

Banka naj ima predvsem namen, zamenjati bankovce avstro-ogrske banke z bankovci lastne izdaje v dinarskem ali frankovskem sistemu po kurzu, ki se bo določil. Bankovci avstro-ogrske banke so slab denar, ter nimajo nikjer na svetu te cene, kot je na njih napisana. V Jugoslaviji je vse polno židov in drugih dobičkarjev, ki shranjujejo slabe bankovce; ti bi radi dobili namesto njih dobre, to se pravi, radi bi dobili dinarje brez kurza. Prav primerno sredstvo bi pa lahko bila nova emisijska banka. Da more to biti res, poglejmo malo v zgodovino in sicer v avstrijsko, ki je večini naših ljudij še najbolj dostopna.

V Avstriji so izdajali papirnati denar od leta 1762. naprej in sicer v vseh oblikah, kot državni papirnati denar, kot papirnati denar posebne »deputacije«, ki je bila od vlade »neodvisna«, kot bankovce »Mestno-Dunajske Banke«, ki je izdala zloglasne bankolistke ter nazadnje kot bankovce »Avstro-ogrske banke«. Kar je država sama kot svoj papirnati denar izdala, je slučajno v Avstriji bilo vedno dobro, tudi če je država poskusila, preveč papirja izdati, ni uspela, kajti občinstvo takoj ni prevzemalo papirja, nasproti se je bankam posrečilo spraviti velikanske množine bankovcev na trg, to se pravi, vlada je mogla le pod kritjem banke varati ljudi.

Leta 1703. so ustanovili na Dunaju takozvano »Mestno Dunajsko banko«, ki se je pa od začetka bavila le z navadnimi bančnimi posli. S cesarsko naredbo iz leta 1714. se je bilo določilo, da naj banka daje državi v času sile predujme za kratek čas. Šele na podlagi patenta z dne 15. rožnika 1762 je izdala prve bankovce v znesku 12 miljonov srebrnih goldinarjev. V teh bankovcih je bilo obljubljeno, da bode banka na vsakokratno zahtevo izplačala na svoje bankovce one vsote srebrnih goldinarjev, ki so na njih zapisane. Ljudstvo je zaupalo banki, le-ta je bila v resnici dobra dolžnica, in če je kdo zahteval kovan denar, tedaj ga je banka tudi izplačala, zgodilo se je še več: ljudje so bankovce radi lahkega prevažanja raje imeli nego kovani denar. Leta 1785. so vzeli te bankovce iz prometa ter izdali nove glaseče se na 20 miljonov srebrnih goldinarjev. Že tri leta pozneje 1788, so hoteli pomnožiti bankovce na 75 miljonov srebrnih goldinarjev; država naj bi ob istem času najela posebej še posojilo 50 miljonov goldinarjev. Toda ljudje niso mogli dati tolikega posojila in izjava, da se pomnožijo bankovci, je odvzela državi v inozemstvu zaupanje; posledica je bila, da niso pomnožili bankovcev in ne prevzeli posojila. Zloglasni cesar Franc I. je začel leta 1792. vojsko proti francoski republiki in pozneje francoskemu cesarstvu. Prišle so denarne stiske, posegali so po raznih pomočkih, nazadnje tudi po tajni pomnožitvi bankovcev in drobiža. Še nekaj se je določilo: do leta **1800.** je bilo vsakomur čisto na prosto voljo dano, ali hoče vzeti bankovce v plačilo ali pa kovan denar; prisilna veljava se je uvedla šele sčasoma, ker je država šele sčasoma postala malovredna dolžnica. Najprvo so leta 1796. naznanili, da bodo vzeli dosedanje bankovce iz prometa ter jih nadomestili z novimi, in da bodo vse državne blagajne sprejemale te kot plačilo; za zasebni in trgovski promet se ni določilo še nič posebnega. A to leto so začeli na tihem tiskati in izdajati »bankolistke« v neprimernih množinah. Nenadno je bilo povsod vse polno »denarja«, in cene živil so vsled tega začele iti kvišku. Ker je bilo slednje za ljudstvo neprijetno, so hoteli njegovo pozornost odvrniti od pravega vzroka, (prevelike množine bankovcev) in vlada je začela plačevati in razpošiljati agente, ki so šli med ljudstvo ter povsod povdarjali, da je v deželi vse polno oderuhov, ki odpošiljajo domače žito v tuje kraje, da trgovina ni urejena itd.; izdali so resnično več naredb proti »prekupcem«. Ako je kdo hotel imeti za bankovec pravi kovani denar, ga je težko dobil; Mestno-Dunajska banka sama je rabila vedno dolgo časa, predno je mogla izplačati svoje bankovce v srebru. Nekateri so že začeli nakupovati srebrni in zlati denar proti naplačilu, nastal je »kurz« bankovcev. Proti temu so začeli od l. 1796. naprej izdajati po kronovinah n. pr. na Štajerskem in Kranjskem, razne prepovedi, da ne sme nihče zahtevati za gotovo vsoto v srebru večjo svoto v bankovcih. Leta 1800. je pa sploh izginil srebrni denar iz navadnega prometa, posebno komadi po 1 in 2 goldinarja, ki so v resnici glavno prometno sredstvo med navadnim ljudstvom. Ker so se glasili vsi dotedanji bankovci na najmanje 5 gld., so izdali še bankovce po 1 in 2 gld. in z njimi vred važni patent z dne 15. julija 1800, ki je utihotapil v zasebni promet prisilni kurz bankovcev s sledečimi besedami (§ 4): »Ker predstavljajo bankolistki gotov denar, se mora kakor se je doslej godilo, pri vseh javnih blagajnah v vseh ogrskih, čeških, galiških in avstrijskih dedovinah pri vplačevanju vseh dajatev in dohodarin kakor **tudi v zasebnem prometu** sprejemati v polni napisani ceni; morajo se pa tudi izdajati **vsakomur** pri vseh državnih plačilih.« Od 15. julija 1800 naprej je torej veljal v Avstriji prisilni kurz, vsak je moral vzeti ponujene mu bankovce v plačilo svojih terjatev. A ta cesarski patent ni nič pomagal, bankovci so čimdalje bolj zapadali kurzu, ker jih je bilo čimdalje več, koristi so imeli pa pred vsem razni dolžniki. Kdor je svoj čas dobil kako posojilo v srebru, je sedaj lahko poplačal svoj dolg namesto v srebru, v bankolistkih, katere je dobil po kurzu, za polovico ali pa manj srebra. Opeharjen je bil torej vsak upnik, država glede davkov, uradniki in uslužbenci glede svojih mezd, ker so dobili vse izplačano ne kakor preje v srebru, ampak v bankolistkih. V prihodnjih letih je kurz bankovcev čimdalje bolj padal; ako je hotel kdo kaj kupiti, je moral dati vedno več bankolistkov; »draginja« je rastla, radi tega so vpeljali dne 3. grudna 1803 kazenski zakon proti oderuštvu, glasom katerega nikdo ni smel zahtevati kovanega denarja. Bančna tiskarna je pa tiskala bankolistke naprej in l. 1810. jih je že izdala v promet čez 1 miljardo, kar je bilo za takratne čase veliko preveč. Ker si niso mogli več drugače pomagati, so izdali dne 24. svečana 1810 finančni patent, s katerim so javili, da bodo izdali nov papirnati denar, takozvane »Einlösungsscheine«, ki jih bodo zamenjali z bankolistki po kurzu 300 : 100, kakor hočejo sedaj v Jugoslaviji zamenjati dinarske bankovce proti bankovcem avstro-ogrske banke. Za to je bil napovedan konkurz, vendar vse ni nič pomagalo. Kurz je padal in v grudnu 1810 je bil 1240 : 100. Nato so izdali patent z dne 20. svečana 1811, s katerim so skrčili vrednost bankolistkov na eno petino; izdali »Einlösungsscheine« in določili, da naj bodo bankolistki sploh le še do konca prosinca 1812 v prometu, potem izgube veljavo. Denarne razmere so se na to pač malo zboljšale, toda že leta 1813. je začela Avstrija novo vojsko in tiskala je na tihem nove bankovce; takoj se je začel kurz novih »Einlösungsscheine«, ki je znašal po vojski v letu 1816. že 346 : 100 v dobrem srebru. To je, mislim, pač dokaz za to, da se naj ne zamenjuje papir za papir v časih, ko ljudstvo nima in ne more imeti nikakega zaupanja do papirja. Papir pomnožuje preveč denarna sredstva, preobilica slednjih ima pa vedno draginjo za posledico; če bi bilo preveč zlata, bi nastala »draginja«, kakor se je to zgodilo na Španskem v 16. stoletju, kaj še le, ako je preobilo papirja.

Povsem drugače je bilo v Iliriji! Leta 1809. je morala Avstrija odstopiti velik del Slovenije, ki se razteza v celoti v resnici od Donave do Tagliamenta, Francozom. Ti so kar enostavno določili rok, po katerem nimajo avstrijski bankovci nobene veljave več v Iliriji. Kaj je bila posledica? Pri Slovencih se je ustvaril dober denar in razen nekaterih ni ljudstvo nič trpelo, ampak vrnil se je red in mir v trgovino in obrt. Toda leta 1813. so Slovenci žalibog prišli zopet k Avstriji in vsled tega v njene slabe denarne razmere. Leta 1815. je bil premagan Napoleon I. in od tedaj naprej so zopet začeli razne poskušnje za izboljšanje papirnatega »kurza«. Leta 1817. je bila ustanovljena »Avstro-ogrska banka«, ali kakor se je takrat nazivala »Avstrijska Narodna«. (Dalje prihodnjič.)

Vestnik S. K. S. Z.

— **Katol. slov. izobraževalno društvo v Mekinjah** je uprizorilo v nedeljo 15. t. m. popoldne v svojih društvenih prostorih izvirno noviteto F. S. Finžgarjevo »Verigo«. V pozdrav je pod vodstvom g. pevovodja uč. I. Primožič prav dobro zapel mešani številni zbor narodnih pesmic. Med zborom se je opazilo tudi nekaj učiteljstva. »Veriga« je bila pod režijo neumornega I. Hočevarja jako dobro uprizorjena.

— **Ježica.** Posavski Orel na Ježici je ponovil na Vidovo nedeljo igro »Krivoprisežnik«. Imeli smo krasen užitek. Nekaj dovršenega nam je podala Veronika. Spočetka je sicer nastopila nekoliko boječe, a precej se je osokolila in nam res podala moško odločni, hipno zdražljivi in malo trmasti Veronikin značaj. Krivoprisežnik je igral dobro, le premalo je bil na nekaterih mestih izražen bahat Križevčev značaj in njegovo svetohlinstvo. Fran je bil pravi študentovski »gigerl«, a vseskozi simpatična prikazen. Kmetovec, pristen slovenski kmet, je bil kaj ponosen na svojo veliko kmetijo in svoje tolarje. Pravi prototip slovenskega velikega hlapca nam je s svojo preprostostjo in poštenostjo prav posebno ugajal. Skoro 80 letni starki Zidarka in Nosanka sta bili nekoliko preveč mladostnih obrazov, a igrali sta izvrstno. Na splošno so pa vsi igralci dobro igrali svoje vloge. Prav hvaležni smo posavskim fantom in dekletom za izvrstno zabavo.

R. M.

Prosveta.

pr **Slavnostna delavska predstava v Ljudskem domu.** V soboto zvečer ob 8. uri se je vršila v Ljudskem domu slavnostna delavska predstava Meškove igre »Na smrt obsojeni?« Še nikoli ni bila dvorana Ljudskega doma natlačena tako navdušenega občinstva, kot ta večer. Pozdravni govor je imel dr. Debevc, ki je pozdravil prisrčno posebno bratske hrvatske goste. Govoril je, kako z veliko vero in zaupanjem moramo gledati pod okriljem krščanskih načel v bodočnost, posebno kar se tiče naših obmejnih bratov. Igro »Na smrt obsojeni« so igrali zelo lepo, v zadovoljstvo navzočega občinstva, ki je sočustvovalo z igro in živelo z njo. Aplavz in klici so pričali o globokem razumevanju in sočustvovanju za koroške brate in tragedijo tega dela našega naroda. Pohvaliti moramo posebno glavne vloge, ki so bile neprekosljive. Po drugem dejanju je deževalo cvetje na oder. Slov. kršč. soc. delavstvo je podarilo igralcem lep venec s trakovi. Ko so ob koncu igre zapeli v igri himno »Lepa naša domovina«, je ostala od navdušenja cela dvorana in pela to pesem. Tako se je izvršila ta slavnost zelo lepo in občinstvo se je razšlo veselo in zadovoljno na ta slavnosten večer, ki dela čast Ljudskemu odru in organizaciji našega delavstva.

pr **Albert Sič: O slovenskih narodnih nošah.** Tiskovna zadruga v Ljubljani je izdala drobno lično knjižico z gornjim naslovom, ki obsega 78 strani. V knjižici je opisana naša narodna noša, moška in ženska iz vseh krajev naše domovine. Opise je dobil deloma pri starih ljudeh kot pravi pisatelj v predgovoru, deloma pa iz slovstva. Ta knjižica bo služila marsikoma zelo dobro.

pr **Mentor.** Izšla je 8. številka. Na prvi strani prinaša pozdrav blagovestnikoma Slovenov, sv. Cirilu in Metodu. Jernej Pavlin je napisal daljši članek: Slovanski apostol sv. Ciril. V listu je nadaljevanje slik iz dijaškega življenja »Prvo leto« od Franceta Bevka, edini literarni prispevek v tej številki. Prof. Fr. Omerza prinaša prevod Ajshilovo Orestijo z uvodom. Spis se nadaljuje. Dr. Pregelj nadaljuje svoj sestavek »Iz moderne«. Stavek: »Slovenci moramo čuvstvovati v morju le bolj literarno, ne toliko iz resničnega življenja«, se mi ne zdi pravilen. Res pa je, da še noben naših pisateljev ni dokazal nasprotnega.

pr **Javna preizkušnja učenk gdč. J. Lily Gerbičeve.** Drago nam je imeti med seboj ljudi, ki se trudijo za to, da delajo glasbi dobra tla s tem, da dvigajo za njo smisel, uče mlade ljudi dobrega muziciranja in budé v njih nagnenje do tega, kar je tekom časa v glasbi pri nas nastalo, kakor to dela pri svojih učenkah gdč. Gerbičeva. Na javni preizkušnji prošli četrtek je največ učenk nastopilo v igranju na glasovir, ki je bilo, če pomislimo, da je na preizkušnji nastopilo vse, kar se tukaj uči, za stopnjo učenja zelo zadovoljivo od malih do velikih. Nisem si mislil, da bodo učenke v igranju na glasovirju sorazmerno nudile več kakor v petju, tudi si nisem mislil, da bo gdč. Gerbičeva z deklamatorico Zupančičeve pesmi »Veter« in pa one, v kateri Ciciban posluša očetovo uro, dosegla tolik uspeh. Med učenkami, ki so nastopile, jih je več, ki jih bo, če bo pridnost njih vedna tovarišica, naklonjenost do umetnosti privedla do zrelih uspehov, bodisi v igranju, petju ali deklamaciji, kar jim srčno želimo. — Marij Kogoj.

Aprovizacija.

a **Amerikansko blago za otroke do 6. leta** se bode delilo v aprovizačnem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti po sledečem redu: 1. **Za otroke do 3. leta na zelene izkaznice, ki so preštampilirane za amerikansko akcijo in sicer:** št. 1 do 600 dne 18. jun. od 8. do 11. ure; št. 600 do 1200 dne 18. jun. od 2. do 5. ure popoldne; št. 1200 do 1800 dne 20. jun. od 8. do 11. ure; od št. 1800 naprej do konca 20. junija od 2. do 5. ure. — 2. **Za otroke od 3. do 6. leta na rudeče izkaznice, izdane za to akcijo in sicer:** št. 1 do 300 dne 21. jun. od 8. do 11. ure; št. 300 do 600 dne 21. junija od 2. do 5. ure; št. 600 do 900 dne 23. junija od 8. do 11. ure; št. 900 do 1200 dne 23. junija od 2. do 5. ure pop.; od št. 1200 naprej dne 24. junija od 8. do 11. ure. — **Za vsakega otroka se dobi** jeden in četrt kg sladkorja, 55 dkg kakava, 60 dkg riža in 9 pušic kondenz. mleka. — Blago se deli brezplačno. **Plačati je le** za vsakega otroka po 20 vinarjev za vrečice.

V dolenjskem vlaku, ki pride ob 9. uri zvečer v Ljubljano, se je pozabila v nedeljo dne 15. t. m. temnorujava, usnjata ročna torbica z denarnico, nekaj denarja, ključki in robci z monogramom T. P. Prosi se prijazno, da jo najditelj proti nagradi vrne oziroma sporoči na: **Trgovina Bonač, Ljubljana.** 3625

Drva, meterska, žagana in cepljena se dobijo v Kolodvorski ulici št. 31.

Zajci francoski in angleški se prodajo pri Fr. Krištofu, Sv. Petra nasip štev. 59.

Kosilnico še malo rabljeno proda Jakob Klun, Ribnica št. 45. Cena po dogovoru.

Gumi za kolesa in cepljenje trte, na pristno blago, kupuje v vsaki množini **Stjepan Jušić, Zagreb, Petrinjska ulica 22.** Osebne ponudbe **Sv. Petra cesta 2** pri hišniku.

Tropinje za krmo živini izborne za med rezanico konjem ima naprodaj po 40 vin. kg **Sever & Komp., Ljubljana.** Vzorce pošljemo na zahtevo zastonj. **Istotam se dobi tudi oves.**

Kravo brejo, ki ima 7—8 litr. mleka na dan, zamenjam za srednje težkega konja ali kobilo. — **M. Vida, Hraše 16 p. Lesce.**

Kočijo, dobro ohranjeno, lahko, prodam. Cena po dogovoru. — **L. Bohinc, Lesce.**

Proda se skoro nov, krasen **koncertni pianino.** Naslov se izve v upravništvu „Slovenca“ pod št. 3628.

✝

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša iskreno ljubljena mati ozir. stara mati in prastara mati, gospa

Antonija Sajé

trafikantinja

po kratki in mučni bolezni previdena s tolažili sv. vere dné 15. t. m. ob 2. uri popoldne mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predrage rajnice se vrši v torek dne 17. t. m. ob 2. uri pop. iz hiše žalosti Dunajska cesta št. 17 na pokopališče h Sv. Križu.

Blagopokojnico priporočamo v molitev in blag spomin.

Ljubljana dne 16. junija 1919.

Žalujoči ostali.

Kuharica išče službo kot samostojna. Imela bi pri sebi 2 in pol leti starega otroka. Šla bi najraje na deželo in sicer za bolj nizko ceno, kakor sicer. Naslov pove uprava Slovenca pod št. 3613. —

Sprejme se več provizijskih

potnikov

dobro vpeljanih v mestu in na deželi za razpečavanje

kreme za čevlje.

Ponudbe pod „Krema" se prosijo na **Anončno ekspedicijo, Al. Matelič, Ljubljana.** 3636

Mizarje za modele 3619

išče za takoj I. kranjska tvornica železne i bravarske robe v Kamniku.

Proda se

gnoj, dalje tudi **več voz, lovski voz** (brek), zapravljenec in ena elegantna kočija. Proda se tudi tri leta star **konj,** izvrsten, angleške pasme. Poizve se: Rožna ulica 15. 3624

Konje za klanje

kupujem po najvišjih dnevnih cenah. V slučaju, da se konj ponesreči, ga pridem tudi na lice mesta zaklat. — **Rudolf Pušnik, Ljubljana, Rimska cesta št. 19.** 3621

Nova kočija

na oljnate osi in z usnjem oblečena, pol kriti **koleselj** in en navadni, se po ugodni ceni prodajo. **Jernej Pirnat,** kovač in kolar, Sred. Jarše pri Domžalah. 3620

Izmed petih krav s teleti

je ena naprodaj; izvrstna mlekarica, domače reje, **v Rudniku štev. 18 pri Ljubljani.** 3626

Proda se nekaj 3627

lepih rjuh.

Vpraša naj se: Trnovo-Vogelna ulica št. 9, pritličje levo, od 6.—7. ure zvečer.

Vino in slivovko

imam večjo množino naprodaj. Dal bi poceni, ker ne morem z blagom čez mejo v Nemšo Avstrio. IVAN SAMEC, veleposestnik, Spilje, Štajersko. 3635

SOL

v vrečah iz Čehoslovaške, več vagonov 100 kg 52 K. — Ia olivno olje in repično olje v sodih po 200 kg à 26 K franko. Vprašanja na **Fr. Krepek, komisijska trgovina, Maribor ob Dravi.** 3637

Dr. Müller, odvetnik, Celovec

išče dobro izurjene **stenografinje** in izurjenega **koncipijenta** za takojšnji nastop.

Bencinmotor z dinamo

oziroma kompletna naprava za 500 električnih svetilk se z bencinom vred takoj ceno proda. Ogleda se v Ljubljani. Naslov pove: I. Jugoslovanski anončni in informačni zavod, Beseljak & Rožanc.

!! KONJAK !!

Pri slabostih vsled starosti, težkočah v želodcu, pešanju moči je star

vinski konjak

pravo življenje vzbujajoče sredstvo Dve polliterski steklenici pošlje z zabojem vred za 60 K franko **BENEDIKT HERTL, veleposestnik, grad Golič pri Konjicah, Štajersko.**

Okrog 100 m³ suhega dobro ohranjenega

rezanega lesa

se proda v Kranjski Gori. Kje, pove upravništvo Slovenca pod štev. 3618. — — — Cene po dogovoru. — — —

Iščemo za našo tovarno v **Medvodah** treznega, spretnega, oženjenega

ključavničarja

za takojšen vstop pri prostem stanovanju in kurjavi. Ponudbe je nasloviti na **»Papirnico Goričane, pošta: Medvode, Gorenjsko.«**

Sprejme se takoj

blagajničarka za lekarno.

Prednost imajo reflektantinje, ki so vešče strojepisja. Pismene ponudbe na lekarno **R. SUŠNIK v Ljubljani, Marijin trg.** 3567

Znameniti in zdravilni vrelci

Krapinske Toplice

Hrvatsko

zdravijo z gotovim uspehom vse vrste revmatizma, bolečine v kosteh, ishiasa in vseh vrst posledic, delujejo izvanredno dobrodejno na živčni sestav (nevrastenija, neuralgija, histerija, boli v kostenjači zboljšavajo kronične bolesti mehurja, kronično otrovanje krvi in kožnih bolezni. Nadalje delujejo povoljno na nervoznosti pri ženskih, pri kroničnem upadanju maternice itd. Pobližnja pojasnila daje in pošilja brezplačno **kopališko** prospekte **ravnateljstvo.** 2597

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, nezgodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema **zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških do¹, rentna in ljudska, nezgodna in jamstvena zavarovanja.**

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastonj in poštnine prosto. — Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

Prodalo se bo v Žabji vasi pri Novem mestu

posestvo 3604

nekdanje opekarne

v nedeljo, dne 22. junija t. l. ob 2. uri popoldne na licu mesta in sicer 2 hiši vsaka posebej in približno 20 oralov gozda na drobno v posameznih delih od 1. orala naprej.

Ljudska posojilnica v Ljubljani.

Daruvar Mineralno in blatno kopališče.

Radioaktivni topli izvori. Najuspešneje zdravljenje: reumatizma, ischiasa, posledic raznih bolezni, ženskih bolezni, slabokrvnosti in splošne slabosti.

Slavonija, postaja juž. žel. Ugodno letovišče. Dobra oskrba.

Celo leto otvorjeno. Glavna sezona od maja do septembra.

Pozor!

Fina kolesna

pnevmatika

inozemski izdelek kompletne garniture

J. GOREC

trgovina s kolesi v Ljubljani, Marije Terez. c. 14.

SMREKOV LES

stoječ v gozdu, na lepem spravilu, približno 6 km od žel. postaje, se proda in sicer: **v Brezovci 120 m³, v Bukovlju 100 m³, v Peračici 100 m³.** Ponudbe z navedbo cen za 1 m³, je poslati najkasneje do 22. junija 1919 na oskrbništvo grofa Thurna v Radovljici.

Kositer (cin), bakreno žico, medeno žico, } od ½ do 6 mm debelosti

železno žico, od 1 do 10 mm debelosti in vsakovrstno drugo železnino kupuje in prodaja

Breznik & Fritsch,

trgovina z železnino

sedaj: **Ljubljana, Frančevo nabrežje štev. 1 pri Franč. mostu.**

Pravo žolto domače milo za pranje

1 kg K 14·—, 1 zabojček okoli 3½ kg franko K 49·— pošilja po povzetju zavod za eksport.

Milo za britje K 1·—, 3 kg K 30·—.

Toaletno milo po dnevni ceni.

Krema za britje porcel. lonček K 6·— 1 tuc. K 55·—

M. JÜNKER, ZAGREB,

št. 39, Petrinjska ulica 3. III.

Z naročilom se prosi poslati tudi polovico zneska.

Večja množina **karbida**

se dobi pri **BREZNIK & FRITSCH, trgovina z železnino v Ljubljani, Frančevo nabrežje št. 1** pri frančiškanskem mostu. 5189

Ženska 3591

lahko begunka, katera razume popolnoma **vrtnarstvo,** se sprejme v stalno službo. Plača po dogovoru. Vprašati je: **hotel Slon, Ljubljana.**

Živo apno, zidno in strešno opeko

v celih vagonih ponuja

VALENTIN URBANČIČ,

Ljubljana, Bleiweisova cesta štev. 18.

Povečane slike

do naravne velikosti, kakor tudi :: **oljnate portrete na platno** :: izvršuje umetniško po vsaki fotografiji

Dauerin Roušek

prvi fotografski in povečevalni zavod

—::: V LJUBLJANI :::—

KOLODVORSKA ULICA št. 34 a.

!!! PREPRODAJALCI !!!

Kremo za čevlje, vaselino za čevlje, cigaretni papir, cigaretne tuličice, pisemski papir v mapah, fino toaletno milo in drugo blago dobite pri

MAHLER i OPLATKA,

agenturni i komisioni posao,

Zagreb, Jelačićev trg 28

poleg Narodne kavane.

Pogreša se 3617

Vojna višja sestra HERMINA SIMONETTI

od poloma začetkom novembra 1918 brez vsakega glasu. Prideljena je bila c. kr. reservni bolnici (Heb-Eger), zadnja vojna pošta 555, Pordenona, Italija. Osebe, ki bi o njej kaj vedele, naj sporoče gospej **R. Laube, Leoben, Josefg. 23.**

!Banatska moka!

Komisija „BALKAN" LJUBLJANA prodaja dokler traja zaloga lepo, belo moko za kuho in kruh. Oddaja samo cele vreče.

2 generatorja za vrtilni tok

(Drehstrom) **s priklopljenim vzbudilnikom** (Erreger-Maschine), vsak po 150 KVA, 3000 voltov napetosti in 42 perijodami, **173 tur** na minuto, izvršeni po tvrdki Ganz & Comp., **se ceno oddasta.** Ponudbe na **Vevške papirnice, Vevče pri Ljubljani.** 3614

Javna dražba trpežnega pohištva

se bo vršila 3605

v skladišču „Balkan" dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne.

MEDVED

Trgovcem z manufakturnim blagom

se priporoča tvrdka

J. MEDVED iz Gorice

sedaj v Ljubljani, Sv. Petra nasip 7.

Javna dražba

kislega zelja, kumaric in sodov.

Dne 18. junija 1919 (sredo) **ob 15 uri** (treh popoldne) **se po** določbi mestnega magistrata ljubljanskega vrši na dvorišču **firme Jos. Zidar, veletrgovine na Dunajski cesti št. 31**

javna prodaja

a) **večje množine kislega zelja** od sklepa „Reservespital Nr. 3 Laibach in Udine", s posodo vred,

b) **enega vagona kislih kumaric** od sklepa „Etappen-Verpflegsmagazin Salloch",

c) **več za dobavo zelja določenih vinskih in drugih sodov** razne velikosti.

Pogoji se izvedo na licu mesta pred dražbo. 3615

Lepa polt lic in rok prinese mnogo prednosti tako vzdravstvenem kakor v društvenem oziru. Fellerjeva popolnoma neškodljiva preizkušena „Elza" pomada za obvarovanje in negovanje kože, odstrani nečistost kože, ojeda prišče, brani proti solnčarici, solnčnim pegam, bori, razkavosti, velosti kože. — Lonček močnejše vrste 6 kron. Omot in poštnina se se računa posebej najceneje. **Namesto škodljivega mila** vzemimo za lice Fellerjevo lilijino mlečno milo „Elza", katero je danes še zelo drago ali ima še iste dobrote in neškodljivosti kakor pred vojno. Boljše in finejše za negovanje kože v današnjem času si niti misliti ne moremo. **Bujne lase** se more doseči samo s Fellerjevo „Elsa"-Tanohina pomado za rast las. Okrepi kožo na glavi, preprečuje plešavost in prezgodnjo osivelost. Lonček močnejše vrste 6 kron. Omot in poštnina se računa posebej najceneje. **Za vsakdanje negovanje telesa** so Fellerjeve „Elza" toaletne pastilje za umivanje telesa, otroške kopeli, kakor za ustno vodo itd. Cena kartonu 1 K 50 v. — **S seboj vzeti** in povsod v žepu nositi se more bol ublažujoč, hladeč, osvežujoč Fellerjev „Elza" mentolni migrenski črtnik. V leseni cevki 2 kroni. Izvrsten proti glavobolu in migreni, rabi se tudi proti vbodljaju in ranitvi. **Voda za oči** (collyrium) 2 K 50 v. **Kapljice proti zobobolu** 2 K 50 v. **Pravi zagorski prsni sok proti kašlju** steklenica 4 K. **Francovo žganje** v steki. 6·— K in 16·— K. **Za želodec,** prava švedska tinktura, vel. stekl. 10·— K, balzam (melem) mala steki. 2·— K. **Kurja očesa** odstrani brez bolečin Fellerjeva turist. tinktura „Elza" (tekočina) skupaj s čopičem 4 K in turist. obliž po 4 K in 2 kroni. **Proti potenju telesa in nog** je Fellerjev „Elza" prašek z vsipom 2 kroni. **Krmilni prašek za živino** davno poznani se zopet dobi. Karton 2 K. Omot in poštnina se računa posebej in najceneje. Kdor naroči več, mnogo prihrani. Naročiti je treba pri lekarnarju **EVGENU V. FELLER, Stubica, Elsa trg št. 134 (Hrv. Zagorje).**

Izdaja konzorcij »Slovenca«. Odgovorni urednik Mihael Moškerc v Ljubljani. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.